

๒๕
๖/๑๑/๕๕

พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ไพโรจน์ กว่งสุภา

๐-๘ เมษายน ๒๕๓๕

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กันยายน ๒๕๓๐

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

บทคัดย่อ
ของ
ไพโรจน์ กววงสุภา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กันยายน 2530

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของครูประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างครูประถมศึกษาที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการกับนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ภายใต้เงินทุนร่วมมือของรัฐบาลญี่ปุ่น ครูประถมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง และครูประถมศึกษาที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นครูประถมศึกษาจำนวน 60 คน โดยเป็นครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม 23 คน และสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนุรีรัมย์ 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน 3 ด้าน คือ ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย คือ t - test ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการสอนของครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ ด้านการใช้สื่อ และด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. พฤติกรรมการสอนของครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ด้านการใช้สื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและด้านการใช้วิธีสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. พฤติกรรมการสอนของครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อและด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

LIFE EXPERIENCE TEACHING BEHAVIOR OF TEACHERS UNDER THE OFFICE
OF NATIONAL PRIMARY EDUCATION COMMISSION

AN ABSTRACT

BY

PIROJANA DUANGSUDA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

September 1987

The purpose of this research was to compare life experience teaching behavior of the primary school teachers who were teaching in and out Changwats under the Seventh Education Development Project operating by the Japanese Overseas Economic Cooperation Fund (OECE), teaching in and outside town, and teaching in Pratomuksa 1 - 4 and 5 - 6 levels.

The sample of the study was comprised of 60 primary school teachers : 23 in Changwat Nakonpanom and 37 in Changwat Buriram. In collecting data, observation technique was used for recording the teaching behaviors in three aspects : the use of teaching aids, the classroom atmosphere, and the teaching methods.

The statistical method for data analysis was t - test. The results of this study revealed as follows :

1. The teaching behavior of the use to teaching aids and the teaching methods for the teachers who teach in Changwats under the project and out of the project of those two groups were significantly different at the .05 level. The teaching behavior the classroom atmosphere were not significantly different.

2. The teaching behavior of the use of teaching aids for the teachers who teach in and out town were significantly different at the .05 level. The teaching behavior concerned with the classroom atmosphere and the teaching methods of those two groups were not significantly different.

3. The teaching behavior concerned with the use of teaching aids and the teaching methods applied by the teachers who teach in Pratom Suksa 1 - 4 and Protom Suksa 5 - 6 of those two groups were not significantly different. The teaching behavior of the classroom atmosphere were significantly different at the .05 level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณิศรและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณา
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน
..... กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
..... กรรมการ
..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับความช่วยเหลือและการให้
คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรวรรณ โสภประยูร รองศาสตราจารย์
ดร. ไพศาล หวังพานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร จันทรรักษ์ ผู้วิจัยรู้สึก
ซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการการประถมศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถม
ศึกษา หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมือง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอท่าอุเทน
จังหวัดนครพนม ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถม
ศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมือง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
ประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่กรุณาให้ทุนช่วยเหลือในการหาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์แหวนใจ หมีน้อย อาจารย์ฮวก บุญประเสริฐ
คุณอนุชา กวงสุตา ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นเครื่องบูชา
พระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนคุณครู อาจารย์ทุกท่าน ที่มีส่วนในการวางรากฐาน
การศึกษาแก่ผู้วิจัย

ไพโรจน์ กวงสุตา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	9
การสอนและปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต .	9
พฤติกรรมการสอน	25
พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ	27
พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ...	32
พฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน	35
การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน	40
โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	69
กลุ่มตัวอย่าง	69
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล	73

บทที่	หน้า
การจัดกระทำข้อมูล	73
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	101
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	101
ประชากร	101
กลุ่มตัวอย่าง	102
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	102
การเก็บรวบรวมข้อมูล	102
การวิเคราะห์ข้อมูล	103
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	103
อภิปรายผล	104
ข้อสังเกตที่พบ	110
ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	120

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การจัดเนื้อหาเป็นหน่วยของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ..	12
2 การจัดหน่วยการเรียนรู้และคาบเวลาเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	13
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	71
4 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ คำนการไว้สื่อ	78
5 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ คำนการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	80
6 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ คำนการใช้วิธีสอน ..	82
7 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการ	84
8 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง คำนการใช้สื่อ ..	86
9 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง คำนการสร้าง บรรยากาศในห้องเรียน	88
10 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง คำนการใช้ วิธีสอน	90

11	เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง .	92
12	พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้สื่อ	94
13	พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	96
14	พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้วิธีสอน	98
15	เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6	100
16	สภาพการใช้สื่อของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิต	119
17	แหล่งที่มาของสื่อ	119

บทที่ 1

บทนา

บทนำ

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรที่มุ่งสอนคน พัฒนาค้น
ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นที่กระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง
รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ และศึกษาค้นคว้าหาเหตุผลด้วยตนเอง (บุพัตี นฤฤทธิ์ 2528 :
1 - 2) หลักสูตรดังกล่าวได้ปรับโครงสร้างของหลักสูตรโดยจัดวิชาต่าง ๆ เป็น
กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ
2521 : 1 - 3) สำหรับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 นี้ เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมาก (สมพงษ์ พลชะสุรย์ 2521 : 5)
เพราะเป็นกลุ่มวิชาที่ช่วยการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการ
ของมนุษย์ในต่าง ๆ เพื่อดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี ประสบการณ์ที่จัดในกลุ่มนี้
เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของคนไทยทั้งปัจจุบันและอนาคต ทางด้านอนามัย
ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ
เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสารและอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ
2521 : 176) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น
ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในกิจกรรม
นั้น ๆ มากที่สุด (บุพัตี นฤฤทธิ์ 2528 : 40)

การเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เท่าที่ผ่านมายังไม่
ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระดับประเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มสร้างเสริม
 ประสิทธิภาพชีวิตในปี 2528 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.69 และมี
 พัฒนาการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 (กองวิชาการ 2528 : 6) ซึ่งผลการประเมินยังอยู่
 ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ผลดังกล่าวสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ที่สำคัญที่สุด
 คือการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (สุมณ อมรวิวัฒน์
 2526 : 335 - 336) กล่าวคือ ครูยังคงใช้วิธีสอนแบบตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
 หອງจา อ่านค่านบนกระดานตาและอธิบายให้ฟัง โดยไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้
 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 ประสพกับปัญหามากมาย เกี่ยวกับสื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล บรรยากาศ
 ในห้องเรียน และอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะครูไม่มีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรม
 การเรียนการสอนตามคู่มือครู ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์
 ครูไม่สามารถที่จะสร้างสื่อและใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญก็คือ
 ครูไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเอง (ทวีป อภิลิทธิ์ 2524 :
 41 - 43)

จากการสำรวจสถานะทางการศึกษาของประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ จากความร่วมมือขององค์การยูเนสโกและสำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีผลสรุปสอดคล้องกันหลายประการ คือ คุณภาพ
 ของนักเรียนประถมศึกษาในแต่ละชั้นอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง แตกต่างกันอย่างมาก
 โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดสื่อหรือมีก็ไม่สามารถที่จะนำมาใช้ได้ทันที

เพื่อแก้ปัญหาข้างกล่าวนี้นี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 ได้จัดทำโครงการแก้ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน 3 โครงการ คือ

1. โครงการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
 โดยความร่วมมือจากองค์การยูนิเซฟ
2. โครงการจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ของรัฐบาลไทย

3. โครงการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา (จังหวัดปัตตานี - ศรีสะเกษ) ซึ่งดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิชาการชั้น 2 ระดับ คือ ศูนย์วิชาการจังหวัด ๆ ละ 1 ศูนย์ รวม 2 ศูนย์ และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนทุกกลุ่ม ๆ ละ 1 ศูนย์ ในจังหวัดปัตตานี 48 ศูนย์ จังหวัดศรีสะเกษ 114 ศูนย์

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการมาเรียนและอัตราการเลื่อนชั้นของนักเรียน ทั้งในจังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นับแต่มีการจัดตั้งศูนย์วิชาการ (เอกสารแนะนำโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา คพศ. 7 2529 : 3) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ในปี 2528 โดยดำเนินการตามรูปแบบของโครงการนาร่อง จังหวัดปัตตานี - ศรีสะเกษ ซึ่งในปีงบประมาณ 2528 นี้ เป็นระยะที่ 1 จะดำเนินการใน 11 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย อุดรธานี อุบลราชธานี และมุกดาหาร จุดหมายหลักของโครงการคือ การพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษา ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและทัศนคติ แก่ครูผู้สอนและครูวิชาการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ครูผู้สอนสามารถเลือกและใช้สื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
3. เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ให้มากที่สุด
4. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนประถมศึกษา ได้มีโอกาสรับประสบการณ์ตรงจากการจัดกระบวนการเรียนการสอน ด้วยความเสมอภาคและมีมาตรฐานการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

5. สนับสนุนการบริหารการศึกษาในระดับประถมศึกษาทุกระดับ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในปีงบประมาณ 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาแห่งชาติ (คพศ.7) ต่อเนื่องจาก ปีงบประมาณ 2528 ภายใต้ชื่อโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา 2529 (คพศ.7) โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 124,932,000 บาท และปีงบประมาณ 2530 จะขยายโครงการออกไปยังจังหวัดที่เหลืออีก 44 จังหวัด และมีโครงการที่จะขยายไปในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ

เป้าหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโครงการนี้คือ มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ใน จังหวัดที่อยู่ในโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) มีพฤติกรรมการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างไรมาก่อนเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดที่อยู่นอกโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลที่จะ เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงและขยายโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) ใ้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้ วิธีสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม

ประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง ด้านการใช้สื่อ ด้าน การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการ ใช้วิธีสอน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู เพื่อใช้เป็น แนวทางที่จะปรับปรุง ส่งเสริมการเรียนการสอน ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินประสิทธิภาพ ของโครงการพัฒนา คุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7)

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2529 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในจังหวัดที่ อยู่ภายในและนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 2.1.1 สถานภาพของครู ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่ทำการสอนอยู่ใน
- 2.1.1.1 จังหวัดที่อยู่ในโครงการ
 - 2.1.1.2 จังหวัดที่อยู่นอกโครงการ
- 2.1.2 ที่ตั้งของโรงเรียน
- 2.1.2.1 โรงเรียนในเมือง
 - 2.1.2.2 โรงเรียนนอกเมือง
- 2.1.3 ระดับชั้นที่สอน ได้แก่
- 2.1.3.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4
 - 2.1.3.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู 3 ด้าน
- 2.2.1 ด้านการใช้สื่อ
 - 2.2.2 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
 - 2.2.3 ด้านการใช้วิธีสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางคำนำร่างกาย ความคิดและความรู้สึกของครู ในการจัดประสบการณ์ สถานการณ์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นการแสดงออกทั้งของครูและนักเรียน ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องอย่างมีปฏิสัมพันธ์ งานวิจัยนี้จะพิจารณาพฤติกรรมการสอนด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ หมายถึง กระบวนการสอน ที่ครูนำวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอน บรรลุจุดมุ่งหมาย

1.2 พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน หมายถึง สภาพปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในขณะทำการสอนในห้องเรียน และมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

1.3 พฤติกรรมการสอนด้วยการใช้วิธีสอน หมายถึง วิธีเสนอข้อมูล หรือเนื้อหาสาระของบทเรียน หรือกระบวนการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยครูปฏิบัติหรือนักเรียนปฏิบัติ หรือทั้งครูและนักเรียนปฏิบัติร่วมกัน ในช่วงหนึ่งของการสอนในห้องเรียน อาจมีกิจกรรมการเรียนการสอนหลายอย่างที่ครูและนักเรียน ต้องปฏิบัติ ซึ่งแต่ละกิจกรรมจำเป็นต้องสอดคล้องสัมพันธ์กันตามวัตถุประสงค์ของ บทเรียน

2. ครู หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

4. จังหวัดที่อยู่ในโครงการ หมายถึง จังหวัดที่มีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่อยู่ในโครงการพัฒนาคุณภาพ การประถมศึกษา (คพศ. 7)

5. จังหวัดที่อยู่นอกโครงการ หมายถึง จังหวัดที่มีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่อยู่นอกโครงการพัฒนาคุณภาพ การประถมศึกษา (คพศ. 7)

6. โรงเรียนในเมือง หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

7. โรงเรียนนอกเมือง หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การสอนและปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
2. พฤติกรรมการสอน
3. พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ
4. พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
5. พฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน
6. การสังเกตพฤติกรรมการสอน
7. โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7)
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสอนและปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มวิชาที่ว่าด้วยการบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม เพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดี การจัดกลุ่มนี้ขึ้นก็เพื่อต้องการให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาให้สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ตามต้องการของชีวิตได้ เพราะชีวิตมนุษย์ย่อมเต็มไปด้วยปัญหาที่ต้องแก้ไข เพื่อให้ดำรงอยู่อย่างสงบสุข และการกำหนดเป็นกลุ่มประสบการณ์ เป็นการประหยัดเวลาในการเรียนการสอน สะดวกในการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนด้วย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี้ มุ่งแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม 4 ประการ คือ (กรมสามัญศึกษา 2522 : 1 - 2)

1. เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด มุ่งสอนให้เด็กรู้จักรักษานามยส่วนตน เข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติตนให้มีพลานามัยสมบูรณ์
2. เพื่อให้ชีวิตอยู่ก็มีสุข มุ่งสอนให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. เพื่อให้ชีวิตอยู่ได้ตามสภาพแวดล้อม รักท้องถิ่น ธรรมชาติ และรู้จักเทคโนโลยีใหม่ ๆ
4. เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี สอนให้ปฏิบัติตนให้มีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ สิทธิ และรู้จักเคารพกฎหมาย

จุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นมวลประสบการณ์ที่ว่าด้วยการบวนการแก้ปัญหาชีวิตของปวงชนและสังคม ตลอดจนความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างมีความสุขตามเอกัตภาพ กลุ่มนี้มีจุดประสงค์ทั่วไปดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 159)

1. ให้ความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งทางกายและทางจิตใจ ส่วนบุคคลและชุมชน
2. ให้ความรู้พื้นฐานและสามารถพอที่จะดำรงชีวิตได้
3. ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
4. ให้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เทคโนโลยีและสังคม
5. ให้ความเข้าใจ เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
6. ให้เข้าใจหลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถปฏิบัติทางหลักการที่ตนเชื่อมั่นได้

7. ให้รู้จักหลีกเลี่ยงภัยจากสิ่งเสพติดได้
8. ให้ภาคภูมิใจในความเป็นเอกราชของชาติ

การจัดขอบข่ายเนื้อหาของกลุ่มสาระเสริมประสบการณ์ชีวิต

การจัดเนื้อหาของกลุ่มเป็นการรวมเอาวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และสุขศึกษาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 เข้าด้วยกัน และได้เอาวิชาที่ว่าเป็นอื่น ๆ เช่น การเป็อง การปกครอง ประชากรศึกษา อนามัย ฯลฯ มารวมด้วย โดยจัดเป็นการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving Approach) แล้วนำเอาาจัดอยู่ในรูปหน่วยบูรณาการ (Integrated Unit) เพราะจะเป็นการให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ให้สามารถถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับสภาพความเป็นอยู่รอบ ๆ ตัว ผู้เรียน วิธีรวมเอาเนื้อหาให้กลมกลืนกันทำได้โดย (กรมวิชาการ 2520 : 23 - 26)

1. ลักษณะของเนื้อหาในชั้นนั้น จะเป็นประสบการณ์ที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด จะเป็นลักษณะของเนื้อหาวิชากว้าง ๆ ส่วนในชั้นสูงต่อไปมวลประสบการณ์จะขยายออกไปใกล้ตัวเด็ก เนื้อหาจะมีลักษณะที่ต้องเรียนละเอียดเฉพาะเรื่องมากขึ้น
2. มีการจัดเนื้อหาแบ่งออกเป็นหน่วย ใน 3 ช่วงระดับชั้น ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การจัดเนื้อหาเป็นหน่วยของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ลำดับ	ชื่อหน่วย	ระดับชั้น		
		ป. 1 - 2	ป. 3 - 4	ป. 5 - 6
1	สิ่งที่มีชีวิต	✓	✓	✓
2	ชีวิตในบ้าน	✓	✓	✓
3	สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	✓	✓	✓
4	ชาติไทย	✓	✓	✓
5	ชาวเหตุการณ์และวันสำคัญ	✓	✓	✓
6	การทามาหากิน		✓	✓
7	พลังงานและสารเคมี		✓	✓
8	จักรวาลและอวกาศ		✓	✓
9	การสื่อสารและคมนาคม			✓
10	ประเทศเพื่อนบ้าน			✓
11	ประชากรศึกษา			✓
12	การเมืองและการปกครอง			/

เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีหน่วยการเรียนรู้ครอบคลุมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 และ 3 - 4 และยังมีเพิ่มเติมมาจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 และ 3 - 4 รวมเป็น 12 หน่วย จากตารางจะพบว่าได้เอาบางส่วนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ มาตรฐานการเข้าด้วยกัน ดังแสดงในตาราง 2 (จึงได้ แต่งเพชร และคนอื่น ๆ 2524 : 27)

ตาราง 2 การจัดหน่วยการเรียนรู้และคาบเวลาเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลาเรียน (คาบเวลา)		รวม
		สปช.	สสน. / กพอ.	
1	สิ่งที่มีชีวิต	113	26	142
2	ชีวิตในบ้าน	31	15	46
3	สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	57	2	59
4	ชาติไทย	117	2	119
5	การทำมาหากิน	66	9	75
6	พลังงานและสารเคมี	88	8	96
7	จักรวาลและอวกาศ	26	—	26
8	ประเทศเพื่อนบ้าน	53	5	58
9	การสื่อสารและคมนาคม	23	4	27
10	ประชากรศึกษา	20	—	20
11	การเมืองและการปกครอง	23	—	23
12	ชาวเหตุการณ์และวันสำคัญ	130	20	150
	รวมคาบเวลา	750	91	841

ลักษณะการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กระบวนการเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตในสังคม พร้อมทั้งรู้จักวิธีการที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ตรงตามหลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกี่ยวกับชีวิตประจำวันจะมุ่งในด้านกาปฏิบัติ ในด้านขนาดจะมุ่งสอนให้เกิดค่านิยมและเจตคติที่ดี ส่วนในเรื่องการเรียนเน้นขั้นสูงต่อไป ก็เน้นความรู้ความเข้าใจและรู้จักคิด ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด ตามวัยและความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมนั้นได้
2. ผู้เรียนได้ปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนเนื้อหาอื่น ๆ ก็คือ เมื่อเรียนเนื้อหาอื่น ๆ แล้วยังจะเรียนภาคปฏิบัติควบคู่ไปด้วยเสมอเท่าที่จะสามารถทำได้
3. ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการรักษาสุขภาพอนามัย โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพอนามัย เป็นประจำทุกวัน ๆ ละ 1 คาบ
4. ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสนใจ รู้จักวิเคราะห์หาเหตุการณ์ประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง เห็นสิ่งที่ผิดและถูก สิ่งที่ดีและไม่ควรเชื่อ เพื่อที่จะได้นำสิ่งที่ดีไปปฏิบัติตาม โดยจัดให้มีการเล่าข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน ทุกวัน ๆ ละ 1 คาบ โดยรวมกับการตรวจสุขภาพอนามัย
5. บัณฑิตใช้เวลาเรียนได้ตามความสนใจของผู้เรียนและความเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาแต่ละเรื่องแต่ละตอน
6. เน้นคุณธรรมต่าง ๆ ตามหลักสูตรต้องการในทุกเนื้อหาที่จัดสอนในแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต นอกจากจะระบุจุดประสงค์แล้วยังมีหัวข้อ "คุณสมบัติที่ต้องการเน้น" เพิ่มเข้ามาอีก ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ครูจะต้องสอดแทรกจริยธรรมที่กำหนดในแผนนั้น ๆ ไปด้วย เช่น ความเป็นผู้มีเหตุผล ความประพฤติ ความซื่อสัตย์ ความไม่เห็นแก่ตัว (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 32)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เนื่องจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มที่ช่วยกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม ฉะนั้นการเรียนการสอน (กรมวิชาการ 2522 : 22) จึงมุ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยเน้นกิจกรรมการอภิปราย การแบ่งกลุ่มกันค้นหา ทดลอง การจัดประสบการณ์สัมผัสหรือการเล่นเรียน การฝึกปฏิบัติจริง การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น การจัดประชุม การจัดนิทรรศการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สนองความรู้ความสามารถ

เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกใช้วิธีสอน

1. ควรเหมาะสมกับความสามารถ ความรู้ในเนื้อหาวิชาและความสนใจของผู้เรียน
2. ควรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
3. ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน
4. ควรเหมาะสมกับเวลา สถานที่และจำนวนของนักเรียน

(สุโขทัยธรรมาธิราช 2526 : 216 – 217)

สุนน อมรวิวัฒน์ (สุนน อมรวิวัฒน์ 2520 : 118 – 120) ได้เสนอหลักการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ดังนี้

1. กิจกรรมที่เร้าความสนใจของผู้เรียนหรือกิจกรรมขั้นนำ อาจจัดโดยวิธี

1.1 นำสนทนาเกี่ยวกับปัญหา โยงให้เรื่องที่จะสอนมีความหมายต่อนักเรียนมากขึ้น

1.2 ใช้ข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญประจำวัน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอน

1.3 ใช้ภาพ แผนภาพ หรือการจัดแสดงบนป้ายนิเทศ เจนภาพเกี่ยวกับการทำมาหากิน งานอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

1.4 ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ของตนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ถูกกำหนด

1.5 มีการแสดงบทบาทสลับ

1.6 จัดนิทรรศการด้วยภาพ เอกสาร หนังสืออ่านประกอบ
วัสดุจำลอง

2. จัดกิจกรรมที่เน้นการฝึก เสาะแสวงหาคำตอบด้วยการค้นคว้าทดลอง มากกว่าการสอนให้ท่องจำอย่างผิวเผินและทำกิจกรรมตอบคำถามเพียงอย่างเดียว

3. จัดกิจกรรมโดยใช้สื่อการสอนเข้าช่วย แทนที่จะใช้หนังสือแบบเรียนเพียงอย่างเดียว การใช้ของจริง วัสดุจำลองและเครื่องมือต่าง ๆ ประกอบจะทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้หลายประเภท ช่วยฝึกฝนให้นักเรียนได้ทดลองหาคำตอบเอง การใช้ภาพยนตร์ สไลด์ ช่วยสร้างแนวคิดที่สำคัญ และช่วยให้นักเรียนได้รู้เรื่องราวของชีวิตจริงและสิ่งแวดล้อมได้

4. จัดกิจกรรมที่เลียนแบบสถานการณ์ในชีวิตจริง อาจจัดในแบบของการแสดง การจัดเกม สถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการช่วยผู้เรียน สร้างความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

5. จัดกิจกรรมที่มีการวัดผลทุกขั้นตอน และให้นักเรียนมีโอกาสประเมินตนเอง

สันต์ ธรรมบำรุง (สันต์ ธรรมบำรุง 2523 : 75) ได้สรุปแนวโน้มของการเรียนการสอนสังคมศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ดังนี้

1. สอนให้เกิดความผสมผสานระหว่างวิชา หรือที่เรียกว่า บูรณาการ เพื่อเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ให้อาจารย์ผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยจัดหาแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบและวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้เด็กค้นคว้า
3. การสอนเน้นความสำคัญให้เกิดความกระตือรือร้นที่เป็นพื้นฐาน
4. การสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการตั้งคำถามต่าง ๆ แล้วพยายามหาคำตอบด้วยตัวเอง

ตามลำดับ

6. มุ่งให้เกิดเจตคติที่ว่า วิชาความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สมบูรณ์ถึงที่สุด และยังมีข้อบกพร่อง ฉะนั้นการเรียนรู้จึงไม่มีวันจบสิ้น
7. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้วิธีค้นคว้าสร้างความรู้ใหม่
8. ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
9. ส่งเสริมให้มีการเรียนประเด็นหรือปัญหาที่ขัดแย้งในสังคม
10. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการตั้งคำถามต่าง ๆ ไป
11. การสอนที่ควรส่งเสริมคือ การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบบูรณาการ

การประเมินผลกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

จะเน้นไปในทางปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ ปีทั้งเป็นรายบุคคลและส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อจะได้ออกตรวจสอบว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้พื้นฐานที่ได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ในกลุ่ม ไปใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตได้จริงเพียงใด อาจประเมินผลได้หลายวิธี เช่น (กรมวิชาการ 2520 : 23 - 26)

1. การสังเกตการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นรายบุคคลและส่วนรวม ว่าได้ผลตามจุดประสงค์หรือไม่ เช่น สภาพก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด
2. การสัมภาษณ์ จะใช้กับผู้เรียนในช่วงประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 มาก เพื่อที่จะให้การประเมินผลวิธีนี้ดียิ่งขึ้น ต้องมีการเตรียมคำถามที่รัดกุมไว้ล่วงหน้า และอาจใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยก็ได้

3. ตรวจงาน มุ่งตรวจสอบลำดับขั้นของการปฏิบัติงาน และขบวนการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาของผู้เรียนด้วย เพราะเป็นสิ่งจำเป็นและช่วยให้การประเมินผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การทดสอบด้วยข้อเขียน เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่เรียนไปแล้วเพียงใด และอาจใช้ในทบทวนหรือเริ่มบทเรียนใหม่ ให้สัมพันธ์กับบทเรียนเก่าก็ได้

ปัญหาการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา

เมื่อกล่าวถึงปัญหาการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แล้ว ย่อมครอบคลุมไปถึงปัญหาการเรียนการสอนในทุกกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีดังต่อไปนี้

สมพร สุกตัญญู (สมพร สุกตัญญู 2525 : 196 - 205) กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มี 6 ด้าน คือ

ก. ปัญหาด้านตัวผู้บริหารโรงเรียน

1. ผู้บริหารไม่เข้าใจหลักสูตร
2. ผู้บริหารไม่มีความรู้ความชำนาญด้านวิธีสอน ไม่สามารถนิเทศได้
3. ผู้บริหารมีลักษณะเฉื่อยชา ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
4. ผู้บริหารไม่มีเวลาและไม่สนใจที่จะกระตุ้นครูผู้สอน

ข. ปัญหาด้านตัวครูผู้สอน

1. ครูไม่เข้าใจหลักสูตรอย่างถ่องแท้ เพราะมีเวลาในการอบรมน้อย
2. ครูเคยชินกับวิธีสอนแบบเก่า ไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง
3. ครูบางคนไม่ศรัทธาในหลักสูตรใหม่ ไม่กระตือรือร้นที่จะสอน
4. ขาดการนิเทศจากผู้เกี่ยวข้องที่มีความรู้จริง ๆ

5. การเปลี่ยนแปลงใช้หลักสูตรใหม่รวดเร็วเกินไป ครูปรับตัว
ไม่ทัน

6. ครูส่วนหนึ่งรับผิดชอบงานมาก ไม่มีเวลาเตรียมการสอนหรือ
หาอุปกรณ์

7. ครูยังให้ความสำคัญแก่กลุ่มทักษะ คือ กณิตศาสตร์ มากกว่า
กลุ่มอื่นเพราะถือว่าเป็นวิชาสำคัญ ทำให้ไม่ใช้ในการสอนเข้าเรียนต่อ

ก. ปัญหาการอุปกรณ์การสอน ลักษณะของปัญหาคือ โรงเรียนยังขาด
แบบเรียนและอุปกรณ์ ครูขาดความรู้ในการผลิตและใช้อุปกรณ์

ง. ปัญหาด้านตัวเด็ก

1. เด็กส่วนหนึ่งยังไม่กล้าแสดงออก มีวุฒิภาวะต่ำ เกยขึ้นกับ
สภาพการเรียนการสอนแบบเดิม คือ ครูเป็นผู้บอก

2. เด็กมีปัญหาด้านสุขภาพ มีโรคภัยไข้เจ็บ

3. เด็กยากจน ขาดเรียนบ่อย

จ. ปัญหาด้านผู้ปกครอง ผู้ปกครองเด็กส่วนหนึ่งยังไม่เข้าใจหลักสูตร
ยังต้องการให้เด็กเรียนเก่งเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รวมทั้งปัญหา
ผู้ปกครองเด็กยากจน ไม่อาจจัดหาสื่อการเรียนให้เด็กได้เท่าที่จำเป็น

ฉ. ปัญหาด้านการประเมินผล

1. ครูส่วนหนึ่งยังไม่เข้าใจเรื่องการประเมินผลดีพอ คิดว่าเป็น
เรื่องยุ่งยากเสียเวลา

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งให้เด็กพัฒนาในทุก ๆ ด้าน
การประเมินผลทำได้ยาก เพราะต้องใช้การประเมินผลหลายวิธี ทั้งสังเกต
ตรวจผลงาน ทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ แต่ครูส่วนมากมักเฉพาะการสอน
โดยใช้ข้อสอบ

3. ในบางห้องที่ผลการเรียนของนักเรียนโดยเฉพาะกลุ่มทักษะ
มีผลต่อการพิจารณาความดีความชอบของครูผู้สอน ครูจึงไม่สนใจกลุ่มประสบการณ์อื่น

การประเมินผลในกลุ่มประสบการณ์อื่น จึงหาแบบขอไปที ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
ที่หลักสูตรกำหนดไว้

สมน อมรวิวัฒน์ (สมน อมรวิวัฒน์ 2521 : 8 – 16) กล่าวว่า
การดำเนินการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ทำให้เกิดปัญหา
เกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

1. การอบรมครูเพื่อสอนตามหลักสูตรใหม่ และการแจกจ่ายเอกสาร
ประกอบหลักสูตร เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง แม้กระทรวงศึกษาธิการได้วางแผนการ
อบรมแบบต่อเนื่อง แต่ก็ปรากฏว่าใบสาขารอบรมได้ทั่วถึง ส่วนเอกสารประกอบ
หลักสูตรที่จำเป็นยิ่งสำหรับครู ก็ยังแจกจ่ายไม่ทั่วถึง

2. ครูใหญ่ขาดความเข้าใจและความตั้งใจจริงต่อการใช้หลักสูตรใหม่
ทั้งนี้เพราะครูใหญ่จำนวนมากไม่ได้รับการอบรมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่

3. ขาดแคลนหนังสือเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท
ห่างไกลจำนวนมาก ไม่ได้รับแจกหนังสือทันต่อความต้องการ หากซื้อก็ไม่จำหน่าย
ครูอาศัยเนื้อหากิจกรรมเสนอแนะที่มีในแผนการสอน สอนเด็กแทนตำรา กลายเป็น
การสอนเนื้อหาตามเดิม

4. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งบริการทางสื่อการสอน
ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสอนที่จะมุ่งให้เด็กเกิดเป็น ทาเป็นและแก้ปัญหาเป็น

5. ครูยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน แม้จะมีคู่มือครู มีแผนการสอน
แล้ว ครูก็ยังคงดำเนินการสอนและจัดสภาพการเรียนการสอนแบบครูบรรยายเนื้อหา
อยู่เช่นเดิม

6. ขาดการนิเทศและการควบคุมมาตรฐานการศึกษา ก่อนการเปลี่ยนแปลง
แปลงระบบการบริหารการประถมศึกษา อาจมีปัญหการบริหาร ทำให้การนิเทศ
การศึกษาไม่ไฉล ครูไม่เข้าใจการวัดผลและประเมินผล ทำให้มาตรฐานการศึกษา
แต่ละท้องถิ่น แต่ละโรงเรียนไม่เท่าเทียมกัน

อมร สุขสบาย (อมร สุขสบาย 2525 : 50 - 54) ได้กล่าวถึง
จุดบกพร่องของการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ว่า

1. ปัญหาที่เกิดจากครู ใ้แก่ ครูผู้สอนยังไม่พร้อม ไม่เข้าใจหลักสูตร
ที่พอ ไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผล

2. ปัญหาคำนอการสถานที่ โรงเรียนส่วนมากมีอาคารเรียน อาคาร
ประกอบไม่เพียงพอ

นอกจากปัญหาคำนผู้สอนและคำนอการสถานที่แล้ว ตัวผู้เรียนเองก็เป็น
ปัญหาต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยนักเรียน
จำนวนหนึ่งเคยชินกับการเรียนการสอนแบบเดิม ขณะเดียวกันปัญหาการผลิตและการ
ใช้สื่อการเรียน ก็ไม่น้อยไปกว่าปัญหาคำนอื่น ครูยังมีสื่อการเรียนการสอนไม่พอ
รวมทั้งขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อด้วย (ทวีป อภิลิทธิ์ 2524 : 41 - 43)

ศิรินทร์ พรหมมา (ศิรินทร์ พรหมมา 2522 : 8 - 11) ได้กล่าวถึง
ปัญหาการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ว่า

1. ครูผู้สอนปรับตัวไม่ทัน
2. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจ
3. การจัดการอบรมผู้บริหารและครูสอน ทำให้ไม่ทั่วถึง
4. ไม่มีการเตรียมครู เพื่อสอนในบางกลุ่มประสบการณ์ เช่น พลศึกษา
ศิลปศึกษา

5. การจัดหาและการแจกจ่ายเอกสารหลักสูตร เป็นไปด้วยความล่าช้า
6. การประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เร็วเกินไป
ครูบางส่วนขาดการเตรียมพร้อม

วารี ธีระจิตร (วารี ธีระจิตร 2526 : 237 - 239) ได้กล่าวถึง
ปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปว่า

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครูและนักเรียน

1.1 ครูไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอน ว่าสอนแล้วผู้เรียนจะ
 ได้รับความรู้อะไร นำไปทำอะไร และบางครั้งครูต้องการให้เด็กเรียนรู้มาก ๆ
 ผลคือ นักเรียนเพื่อจำแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิต
 ประจําวัน

1.2 ครูไม่เข้าใจการตั้งจุดมุ่งหมายเชิงมโนธรรม

2. ปัญหาเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ผู้บริหารไม่ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่ให้เกิดคิดแก้ปัญหา
 หรือวิธีการสอนอื่น ๆ บางวิธี

2.2 ครูขาดความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้ และนักเรียนเห็นว่า
 วิธีสอนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย

3. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปัญหาการสอน

สิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการสอน เช่น การสอนเรื่องศีล 5
 โดยเฉพาะการละเว้นการดื่มสุรา การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความ
 ซื่อสัตย์

4. ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่กาหนดให้สอน

เนื้อหาบางเรื่องไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลง
 ทางการเมือง ทำให้สอนได้ยาก โดยเฉพาะระบบการปกครอง เนื้อหาใน
 แบบเรียนล้าสมัย เนื้อหาด้านนามธรรมสอนได้ยาก

5. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีสอนของครู

ครูไม่ใช้สื่อการสอนหรือไม่เป็น ครูขาดความสนใจและความ
 กระตือรือร้นในการปรับปรุงการสอน สอนโดยวิธีอ่านจากตำราให้นักเรียนจด

เพราพรรณ โกมลาลัย (เพราพรรณ โกมลาลัย 2526 : 38 -
 40) ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอน ขาดสื่อที่จะช่วยเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จูงใจให้เด็กสนใจบทเรียน เมื่อขาดสื่อการเรียนการสอน ครูมักใช้วิธีสอนแบบเกม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ไม่ได้ตามที่หลักสูตรต้องการ

2. โรงเรียนส่วนมากขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบหรืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งจำเป็นมากในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพราะต้องมีไว้ให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

3. การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ต้องใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เช่น การอภิปราย ทดลอง สาธิต แต่ครูส่วนหนึ่งยังใช้เฉพาะวิธีบรรยาย เพราะครูเคยชินกับวิธีสอนแบบนี้ ประกอบกับการขาดสื่อการเรียนการสอน

4. ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คือ ครูสอนยังมองหลักสูตรกลุ่มนี้เป็นวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและสุขศึกษา อยู่ ไปโคขยความคิออกปไ้ทว้าง การเรียนการสอนเป็นไปในรูปเดิมคือ มุ่งสอนเนื้อหาและเน้นความจำ แทนที่จะเป็นการจัดประสบการณ์ที่กว้างขวาง และจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

5. ครูใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นค่อนข้างน้อย การใช้วิทยาการในท้องถิ่น ช่วยบรรยายหรือให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนน้อยมาก ครูไม่เข้าใจและคิดว่าวิทยาการที่มาให้ความรู้แก่เด็กต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีน้อยมากในท้องถิ่น แต่ทว่าเป็นจริงแล้ววิทยาการที่เชิญมา อาจเป็นบุคคลในสาขาอาชีพต่าง ๆ ผู้นำท้องถิ่น แม้กระทั่งภารโรง

6. เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีมากเกินไป ผู้สร้างหลักสูตรต้องการให้เด็กรู้มาก ๆ เนื้อหาที่ควรทำให้เด็กเรียนรู้และไม่เหมาะสมที่จะจัดเข้าไว้ในกลุ่มประสบการณ์อื่น ก็บรรจุไว้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำให้มีเนื้อหามาก

จากรายงานการประชุมของการสัมมนาครู ศึกษานิเทศก์และอาจารย์
วิทยาคัยกฤษฎีไ้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จัดโดยศูนย์พัฒนา
หลักสูตร กรมวิชาการ (สุโขทัยธรรมมาธิราช 2525 : 336) ไ้เสนอปัญหา
เกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังนี้

1. ครูมีความเห็นว่ายังมีเนื้อหา แผนการสอนบางส่วนที่ยาก ข้ำซ้อน
และไม่ต่อเนื่องกันในบางระดับ
 2. เนื้อหาเกี่ยวกับเวลาในแผนการสอนไม่สัมพันธ์กันในบางเรื่อง
 3. โรงเรียนไ้รับแผนการสอนช้า
 4. ไม่มีสื่อการเรียนตามแผนการสอน
 5. ขาดเอกสาร หนังสืออาขประกอบ ที่จะช่วยครูและนักเรียนในการ
ค้นคว้า
 6. เด็กไม่เกิดพฤติกรรมการแผนการสอน
 7. มีกิจกรรมหลายกิจกรรมทำตามแผนการสอนไ้ได้ เช่น เรื่องการ
การชีวิตของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีเอกสารค้นคว้า หรือกิจกรรม
ทดลองก็ไม่มีเครื่องมือในการทดลอง
 8. ผู้ทำแผนการสอนไ้ได้ผสมผสานไ้เกิดบูรณาการจริง ๆ ยังสอน
แยกเป็นรายวิชาอยู่เช่นเดิม
- จำนง พรายแยมแฆ (จำนง พรายแยมแฆ 2526 : 368 - 376)
ไ้กล่าวถึงปัญหาการวัดผลกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตว่ามีดังนี้
1. ครูขาดเอกสารเกี่ยวกับเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์
 2. ผู้สอนไ้ไ้เตรียมสร้าง เครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์ไว้ให้พร้อม
ทำให้เกิดปัญหาการวัดผลและประเมินผล ครูบางคนจึงไม่ทำการวัดผลให้สอดคล้อง
กับหลักสูตร
 3. ผู้สอนโดยทั่วไปเคยชินกับการวัดผลโดยการทดสอบด้วยแบบทดสอบ
เพียงอย่างเดียว ไม่ถนัดและไม่นิยมใช้วิธีอื่น

4. ครูประถมศึกษาต้องสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ ขณะเดียวกันก็ต้องทำงานธุรการในชั้นเรียนทุกอย่าง รวมทั้งการประเมินและบันทึกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อาจเป็นภาระที่หนักสำหรับครูมากเกินไป

5. ครูทั่ว ๆ ไปยังมีความรู้สึกในแง่การสอบได้ - ตก มากกว่าผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดในหลักสูตรและแผนการสอน

6. การกำหนดว่าเกณฑ์การเลื่อนชั้น ผู้เรียนต้องผ่านจุดประสงค์เพียงร้อยละ 60 ของจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้สรุปว่าจุดประสงค์บางข้อไม่สำคัญ นักเรียนไม่ผ่านก็ได้ ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้ว จุดประสงค์ทุกข้อมีความสำคัญในตัวของมัน และเรื่องนี้มีผลถึงการสอนซ่อมเสริมด้วย

จากแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าว พอจะสรุปขอบข่ายของปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อันเป็นอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ ปัญหาด้านผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง อุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดผล และตัวของหลักสูตรเอง โดยเฉพาะปัญหาด้านตัวครูผู้สอนซึ่งวิธีการสอนของครูยังไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร ครูยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม เน้นการท่องจำมากกว่าการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ปัญหาการขาดวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร หนังสืออ่านประกอบที่จะช่วยให้ครูและนักเรียนใช้ในการศึกษาค้นคว้าก็เป็นปัญหาที่สำคัญไม่น้อย อีกทั้งปัญหาที่เกิดจากตัวเองที่ยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

พฤติกรรมการสอน

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางคำร่างกาย ความคิดและความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 : 573)

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์และสัตว์
 ที่เป็นการแสดงออกที่สังเกตได้ และที่ถูกรวบรวมไม่แสดงออกมาให้เห็น (ธีระ
 รุญเจริญ 2525 : 145)

ธีระ รุญเจริญ (ธีระ รุญเจริญ 2525 : 145) ได้ให้ความหมาย
 ของการสอนว่า การสอน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกัน
 เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ ความหมายนี้สอดคล้องกับนิยามการสอนของ วิชัย วงษ์ใหญ่
 (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2521 : 2) ซึ่งกล่าวว่า การสอน คือ การพยายามที่จะสร้าง
 สถานการณ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นเดียวกันกับพันธุ หันนาสินทร์
 (พันธุ หันนาสินทร์ 2523 : 175) ก็กล่าวว่า การสอน คือ การสร้างสถานการณ์
 ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในฝ่ายผู้เรียน

นอกจากนั้น กูด (Good. 1973 : 552) ได้ให้ความหมายของการสอน
 ว่า หมายถึง การจัดประสบการณ์สถานการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้
 ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างขึ้น หรือการสอนเป็นศิลปะที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 ไฉรวงเร็วและมีประสิทธิภาพ

๖ พฤติกรรมการสอน (Teaching Activity) หมายถึง การกระทำ
 ที่ผู้สอนกำหนดให้มีขึ้นภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอน ซึ่งจะมีทั้งการกระทำ
 และการแสดงออกของครูและนักเรียนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในชั้นเรียน มีทั้งพฤติกรรม
 ทางวาจาและไม่ใช้พฤติกรรมทางวาจา เช่น การพูด การอธิบาย การใช้คำถาม
 การอดกลั้น การเสริมแรง การโสร่งการสอน นักเรียนช่วยครูแสดงการสาธิต
 การตอบคำถามของนักเรียน การทำแบบฝึกหัด รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย
 (สมจิต สวอนไพบลีย์ 2529 : 1) และในลักษณะใกล้เคียงกัน วิชัย วงษ์ใหญ่
 (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2521 : 2) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนว่า
 พฤติกรรมการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกัน เพื่อทำให้
 กิจกรรมการเรียนการสอนมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรม
 ที่พึงประสงค์ในหลักสูตรที่เรียน

พฤติกรรมการสอนและการใช้สื่อ

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ไว้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยใ้ครูและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน อันจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ความมุ่งหมายของการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีความหมายรวมไปถึงเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 : 276)

สื่อการเรียน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเภทถาวรและสิ้นเปลืองที่จำเป็นต่อวงวัปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 33)

การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนประกอบบทเรียน เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่จะเร้าความสนใจและกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้อีกทั้งยังสามารถทำให้นักเรียน เรียนรู้ได้เร็วและเข้าใจบทเรียนได้ยิ่งขึ้น การสอนที่ดีจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สื่อการเรียนประกอบกิจกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีช่วงความสนใจของเด็กสั้น ๆ เพียง 15 - 20 นาทีเท่านั้น ครูจึงต้องใช้วิธีสอน เทคนิค และกลอุบายต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนสนใจ ยินยอม และกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน และคงความสนใจของนักเรียนตลอดเวลาของการสอน ประกอบกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ใ้เน้นกระบวนการเรียนการสอนเป็นพิเศษ และในแผนการสอนก็ให้มีการเสนอแนะการจัดกิจกรรม และการใช้อุปกรณ์การสอนหรือสื่อการเรียนไว้ด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 : 145) จึงถือได้ว่าอุปกรณ์การสอนหรือสื่อการเรียน เป็นเครื่องมือที่ควบคุมไปกับตัวครู

วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดแนวคิดและความเข้าใจที่ถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดเวลาในการเรียนรู้
3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียน อันจัดได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง
4. เพื่อให้สิ่งที่เรียนมีความหมายและง่ายต่อการเรียนรู้
5. เพื่อให้ผู้เรียนจดจำเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ ได้นาน แม่นยำและถูกต้อง

ประวัติการใช้สื่อการสอน

มีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1658 โกมิเนียส (Comenius) ได้พิมพ์หนังสือ Orbis Pictus ซึ่งนับว่าเป็นหนังสือเล่มแรกที่ใช้รูปภาพประกอบการเรียน ความหมายของคำ ต่อมาในปี ค.ศ. 1873 มีการแสดง "นิทรรศการแห่งเวียนนา" ในนิทรรศการครั้งนี้ได้มีการแสดงแผนที่ ตารางเรียน แผนภูมิ และเครื่องมือต่าง ๆ ทาง การเรียนการสอน ต่อมา มีการนำเครื่องปั้น ดูปกรณ์โสตทัศนวัสดุ มาใช้ในการเรียนการสอนแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ในระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เครื่องมือโสตทัศนวัสดุเหล่านี้เรียกกันว่า "อุปกรณ์การสอน" หรือ "อุปกรณ์ช่วยสอน" (Teaching aids) ระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การใช้อุปกรณ์การสอนแพร่หลายมากยิ่งขึ้น และที่นิยมกันมากคือ การใช้ภาพยนตร์ ในระยะนี้มีการศึกษาที่เกี่ยวกับ "โสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์" (Audio - visual education) เกิดขึ้น อุปกรณ์การสอนเหล่านี้ได้ถูกเรียกว่า "โสตทัศนูปกรณ์" "โสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์" "โสตทัศนวัสดุ" และ "ทัศนวัสดุ" แล้วแต่กรณี เครื่องมืออุปกรณ์การสอนเหล่านี้ได้รับการพัฒนารูปแบบมากยิ่งขึ้น และมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น เป็นลำดับ เช่น เครื่องเล่นแถบเสียง แผ่นเสียง โทรทัศน์ เครื่องบันทึกแถบภาพ และเครื่องคอมพิวเตอร์ จนกระทั่งปี ค.ศ. 1974 เป็นต้นมา กล่าวได้ว่าเป็นยุคของ

เทคโนโลยีทางการศึกษา "โสตทัศนูปกรณ์" ได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า "สื่อการสอน" หรือ "สื่อการเรียนรู้" แทน ทั้งนี้เพราะในยุคเทคโนโลยีทางการศึกษานี้ ขอบเขตของสื่อการสอนครอบคลุมมากกว่าเดิมก็อหมายถึงการนำเอาบุคคล วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และวิธีการ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และสื่อเหล่านี้เป็นสื่อการสอนโดยตรง ด้วยการเตรียมมาหรือจัดหาเพื่อการสอนจริง ๆ (By design) หรือไม่ก็เป็นการเลือก หรือนำมาใช้ (By selection and utilization)

ประเภทของสื่อการสอน

สื่อการสอนตามแนวของเทคโนโลยีทางการศึกษา แบ่งเป็น 3 ประเภท (ประมาณ ๒๕๒๙ : ๒๖) ดังต่อไปนี้

1. สื่อเชิงอุปกรณ์ (Hardware) ได้แก่ สื่อที่เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ เช่น เครื่องฉายภาพชนิดต่าง ๆ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือไมโครคอมพิวเตอร์ ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับปฏิบัติการในกระบวนการเรียนการสอน สื่อเชิงอุปกรณ์การสอนนี้จะ เป็นเครื่องอาศัยหรือทางผ่านของเนื้อหาวิชาที่จะถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียน เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ต้องมีเนื้อหาความรู้ อยู่ในฟิล์มภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ต้องมีความรู้จากแผ่นสไลด์

2. สื่อเชิงวัสดุ (Software) ได้แก่ สื่อการสอนที่เป็นตัวเสนอเนื้อหาวิชาด้วยตัวของมันเองโดยเอกเทศ เช่น หนังสือ ตำรา หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของจริง หุ่นจำลอง ลูกโลก แผนที่ รูปภาพ หรือเป็นแผนที่ที่ต่ออาศัยสื่อเชิงอุปกรณ์เป็นตัวนำเสนอ สื่อเชิงวัสดุนี้เป็นสื่อที่เก็บหรือบันทึกเนื้อหาความรู้ในลักษณะของภาพ เสียงและอักษร ไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นตัวที่ให้การเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะเป็นแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนจะหาความรู้ได้อย่างแท้จริง และเป็นแหล่งที่กว้างขวาง

3. สื่อเชิงกรรมวิธี (Technique) ได้แก่ สื่อการสอนที่หาหน้าที่เสนอเรื่อง หรือเนื้อหาของบทเรียน ด้วยการอาศัยเทคนิคการกระทำควบคู่ไปกับการใช้สื่อเชิงวัสดุ หรือเชิงอุปกรณ์ด้วยหรือไม่ก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการสอน สื่อประเภทนี้ เช่น เทคนิคการเลียนแบบ เกม สถานการณ์จำลอง การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละครหุ่น นิทรรศการ รวมกระทั่งเทคนิคในการเสนอบทเรียนด้วยสื่อเชิงอุปกรณ์และสื่อเชิงวัสดุ

นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้แบ่งสื่อออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 : 3) ดังนี้

1. สื่อประเภทซอฟต์แวร์ (Software) หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่เป็นวัสดุสิ้นเปลือง เสื่อมสภาพได้ง่าย หาหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะภาพ เสียงและตัวอักษรในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถใช้เป็นแหล่งหาประสบการณ์ได้อย่างแท้จริงและกว้างขวาง

1.1 วัสดุประเภทที่ใช้สอนโดยไม่ใช้เครื่องฉาย ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ ของจริง หุ่นจำลอง ลูกโลก แผนที่ ป้ายนิเทศ หนังสือเรียนหรือตารางเรียนต่าง ๆ

1.2 วัสดุประเภทที่ใช้สอนโดยเครื่องฉาย เป็นสื่อที่ต้องใช้ควบคู่ไปกับเครื่องฉาย ได้แก่ फिल्मสตริป फिल्मสไลด์ फिल्मภาพยนตร์ เป็นต้น

1.3 โสตวัสดุ เป็นสื่อที่ถ่ายทอดข่าวสารออกมาในรูปของเสียง ได้แก่ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง บัตรคาสเซต เป็นต้น

2. สื่อประเภทฮาร์ดแวร์ (Hardware) หมายถึง อุปกรณ์ที่เป็นตัวกลางที่จะถ่ายทอดความรู้ไปยังครูและนักเรียน โดยอาศัยสื่อประเภทซอฟต์แวร์ ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องบันทึกแผ่นเสียง เป็นต้น

3. สื่อประสม (Multimedia) หมายถึง การนำสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเครื่องมือ วัสดุและวิธีการ นามาใช้ร่วมกันอย่างสัมพันธ์กัน ในลักษณะที่สื่อ

แต่ละอย่างส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน
ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น

หลักการในการใช้สื่อการสอน

1. ครูผู้สอนต้องกำนึ่งว่าสื่อการสอนที่จะนำมาใช้นั้น จะต้องให้ข้อเท็จจริง
และสร้างความคิดรวบยอดที่ถูกต้องแก่นักเรียน
2. ต้องคำนึงถึงคุณภาพของการเรียนรู้เป็นสำคัญ
3. สื่อการสอนนั้นต้องเหมาะสมกับอายุ สติปัญญาและประสบการณ์ของ
ผู้เรียน
4. ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อมากกว่าครู
5. สื่อการสอนที่จะนำมาใช้ควรจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิด
และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน
6. รู้จักเก็บรักษาสื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้นานที่สุด

ประโยชน์ของสื่อการสอน

1. กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน
2. กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง
3. ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวทักและความเข้าใจที่ถูกต้องและรวดเร็ว
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแก้ปัญหาหาความรู้ด้วยตนเองจากอุปกรณ์
การเรียน
5. ทำให้ผู้เรียนเกิดการทักว่าเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ ได้นาน มั่นยา
และถูกต้อง
6. ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปใน
ทางที่ดี
7. ช่วยให้ผู้เรียนมีความหมายและง่ายต่อการเรียน
8. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ได้นานในเวลาอันสั้น

จากแนวคิดข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สื่อการสอนก็คือวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นตัวกลางในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ครูและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น จดจำได้แม่นยำ เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง ประหยัดเวลาในการเรียนการสอน และอื่น ๆ ครูมีหน้าที่ที่จะเลือกใช้สื่อการสอน แต่ละประเภทแต่ละชนิดให้เหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนและเหมาะสมกับวัย สติปัญญาและประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

พฤติกรรมกรรมการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

การควบคุมชั้นและการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในหลาย ๆ องค์ประกอบ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าครูควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในห้องเรียนไม่ได้ ห้องเรียนก็จะมีแต่ความสับสนยุ่งเหยิง การเรียนการสอนก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพ (สุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 : 146 - 147) ดังนั้นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ดี ครูจึงควรจะให้ให้นักเรียนทำงานอย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น ครูไม่ควรเคร่งครัดกับระเบียบวินัยในห้องเรียนมากนัก ไม่ควรบังคับให้นักเรียนนั่งนิ่ง ๆ ควรให้นักเรียนได้เดินไปเดินมาตามความจำเป็นของการเรียนในแต่ละวิชา ชีวิตในห้องเรียนควรมีบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตภาพ บรรยากาศด้านกายภาพ ได้แก่ การตกแต่งห้องเรียน ด้วยผลงานของนักเรียน จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับการเรียน ไม่ควรจัดเป็นแบบเดี่ยวตลอด มีการจัดมุมอุปกรณ์ มุมหนังสือ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด ส่วนบรรยากาศทางจิตภาพ ครูจะต้องให้ความรัก ความอบอุ่นและเป็นกันเองแก่นักเรียน ยอมรับนักเรียนและพยายามสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนให้เกิดขึ้น

กรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 178 - 180) ใ้ค้วาง
แนวทางการจัดบรรยากาศในห้องเรียนไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมของครู

1.1 ครูต้องให้ความเป็นกันเองกับเด็ก

1.2 ครูต้องประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีสม่ำเสมอ สุภาพและ
เชื่อถือได้ งดเว้นอารมณ์คุณเดียว ไม่ลำเอียง

1.3 ครูไม่ควรทำตนเป็นกษัตริย์เพียงคนเดียวในชั้นเรียน แต่ควร
ทำให้เด็กรู้ว่าแต่ละคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนและของโรงเรียน

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างครู ไม่ว่าจะเป็นครูน้อยกับครูน้อย หรือ
ครูน้อยกับครูใหญ่ ควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความสามัคคีและเคารพซึ่งกันและกัน

1.5 เมื่อโรงเรียนออกข้อแนะนำหรือห้าม ระเบียบหรือคำสั่งใด ๆ
ขึ้นใช้ในโรงเรียน จะต้องมีการรักษาระเบียบหรือคำสั่งนั้นอย่างสม่ำเสมอ

2. การจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์

2.1 ควรจัดห้องเรียนให้เด็กเรียนมีความสะดวกและคล่องตัวพร้อมที่
จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

2.2 การจัดโต๊ะเก้าอี้ ควรจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
ในแต่ละกิจกรรม

2.3 ควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีชีวิต

2.4 ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่งห้องเรียน และดูแลรักษา
ห้องเรียน

2.5 ห้องเรียนควรได้รับการรักษาความสะอาด ให้เด็กได้นั่งเขียน
นอนอ่านหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมือนบ้าน

2.6 ควรจัดให้มีมุมต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้และแสดงผลงาน
ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาหรือไม่ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครูแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนควบคู่กันไป การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนถือว่าเป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โทเรแจ็ก (เปเรร็อง กุมท 2519 : 117 อ้างอิงมาจาก Trojack. n.d.) กล่าวว่า การเรียนการสอนจะเกิดผลดีถ้าบรรยากาศในห้องเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นสนุกสนาน ครูกับนักเรียนและสิ่งที่เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันมากที่สุด โดยครูกับนักเรียนจะต้องมีพฤติกรรมที่ร่วมกันทั้งด้านการสนทนาและกิริยาอาการโต้ตอบกันตลอดระยะเวลาในการเรียนการสอน

การ์ช และ เอสตราบรูก (Karch and Estrabrook. 1956 : 19 - 23) กล่าวว่าถึงคุณสมบัติที่ดีของครู 5 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านการสอน ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศ การทบทวนบทเรียนเฉพาะตัวและลักษณะทาง สำหรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนั้น ครูที่คว่าต้องสนใจและพยายามที่จะเข้าใจปัญหาของนักเรียน ตอบปัญหาทุกปัญหา อย่าได้เรื่องส่วนตัวว่ามีอิทธิพลกับทัศนคติที่มีต่อผู้เรียน พยายามควบคุมอารมณ์ ใจกว้างหนักแน่น อย่าสนใจนักเรียนคนใดคนหนึ่ง อย่าสนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป อย่าทำให้เด็กเรียนต้องอับอาย ชมเชยนักเรียนเมื่อทำงานได้ก้าวหน้า สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน จะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน จะมองทัศนคติและลงโทษอย่างมีเหตุผล

วิทฮอลล์ และ เลวิส (Withall and Lewis. 1967 : 693) กล่าวว่า บุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของครูจะอยู่ในชั้นของถนัด ถ้าครูใช้การออกคำสั่ง กากนหรือบอกให้นักเรียนทำโดยตรงแล้ว นักเรียนจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ถาครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียนแล้ว ครูจะได้รับความร่วมมือและความรู้สึกที่เป็นมิตรจากนักเรียน ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี

จากที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่าการสร้างบรรยากาศที่ดีที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้การเรียน การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้บรรยากาศใน ห้องเรียนเป็นไปในลักษณะใด ซึ่งพฤติกรรมการสอนของครูมีผลต่อการสร้างบรรยากาศ นั้นมาก ดังนั้นครูจะต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้น่ารื่นรมย์ มีชีวิตชีวาน่าเรียน เช่น การยอมรับกาพูดและความคิดเห็นของนักเรียน ให้ความสนใจนักเรียนให้ทั่วถึง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น การเสริมแรงยกย่องชมเชย ปลดปล่อยให้ นักเรียนมีอิสระตามความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม ไม่เกรงกรักกับระเบียบวินัย มากเกินไป ให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของห้องเรียนมีหน้าที่ ที่ต้องรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บรรยากาศในห้องเรียนเป็นไป ด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตาม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

พฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน

การสอนเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการใ้เด็กการศึกษาแก่เด็ก เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริม ให้เด็กรักการเรียน การสอนของครูย่อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเรียนของ นักเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษาอย่างละเอียดและถูกต้อง เกี่ยวกับวิธีสอน จะต้องรู้จักปรับปรุงแนวการสอนและเลือกใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน ให้เหมาะสม

การสอนเป็นความพยายามอย่างหนึ่งที่จะจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ บุคคลเกิดการ เรียนรู้ เป้าหมายของการสอนก็คือให้เด็กเรียนเจริญงอกงามทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เพื่อให้เด็กเรียนสามารถแก้ปัญหาในชีวิต ปรับตนเองให้ เข้ากับสภาพแวดล้อมและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สมนึก ลิ้มทอง และชาติรี อายุวัฒน์ 2522 : 152)

ประกัม เรื่องมาลัย (ประกัม เรื่องมาลัย 2524 : 102) ได้ให้ความหมายของการสอนว่า การสอน คือ การแนะแนวทางให้กับเด็กโดยอาศัยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เข้าช่วย อีกทั้งผู้สอนวัดกิจกรรมที่เห็นว่าเหมาะสมให้กับเด็ก โดยต้องการให้เด็กได้เจริญเติบโตและงอกงามในก้นางๆ ตามที่ด้ถึงความมุ่งหวังเอาไว้

บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กีนาวงศ์ 2527 : 145) ได้ให้ความหมายของการสอนว่า เป็นกระบวนการที่ครูพยายามสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน ในอันที่จะแนะนำนักเรียนให้มีกิจกรรมในการแก้ปัญหา ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล โดยใช้เทคนิคที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของ เด็กและสถานการณ์โดยทั่วไป

วิธีสอนและเทคนิคการสอนมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ในการใช้วิธีสอนแบบหนึ่ง ๆ อาจต้องใช้เทคนิคแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้วิธีสอนนั้นมีประสิทธิภาพ ซึ่ง กูด (Good. 1973 : 589 - 590) ได้ให้ความหมายของวิธีสอนไว้ดังนี้

วิธีสอน หมายถึง กระบวนการที่มีแบบแผนในการนำเสนอต่อการเรียนการสอนในเรื่องของวัสดุการเรียนการสอนและสาระของกิจกรรม เช่น การสอนแบบแอ้บบาร์ก การสอนแบบมอริสัน เป็นต้น

เทคนิคการสอน หมายถึง วิธีเฉพาะอย่างที่จะนำเสนอวัสดุการเรียนการสอน หรือดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนท่าทางและวิธีการของครู ซึ่งในการสอนวิธีเดียวกัน ครูอาจจะใช้เทคนิคต่างกันก็ได้

กลาก และสตาร์ (Clark and Star. 1976 : 3) ได้ให้ความหมายของวิธีสอน (Method of Teaching) หมายถึง วิธีการที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการใช้เทคนิคการสอน เนื้อหาวิชาและสื่อการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนนั้น ๆ

เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ

การสอนแบบบรรยาย (Lecture Method)

หมายถึง การสอนโดยครูผู้สอนบอกความรู้ (telling) หรืออธิบาย (explaining) โดยนักเรียนเป็นผู้รับแล้วได้จากความรู้เหล่านั้น ซึ่งครูจะใช้วิธีสอนแบบบรรยายในโอกาสต่อไปนี้ (มารุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินวงศ์ 2527 : 182)

1. เมื่อต้องการช่วยให้เด็กประหยัดเวลาในการทดลองค้นคว้าบางเรื่อง เพราะถ้าปล่อยให้เด็กทำงานนั้นเองจะต้องใช้เวลามาก
2. เมื่อบทเรียนหรือเรื่องที่เรียนนั้นยากที่นักเรียนจะเข้าใจได้เอง หรือให้ความรู้หลักการสำคัญต่าง ๆ ที่อาจหาไปไ้จากที่อื่น
3. เมื่อขึ้นบทเรียนใหม่ ไว้เป็นเรื่องราวทางให้เด็กเข้าใจเรื่องเป็นเลา ๆ ทั้งหมด หรือเพียงย้อยและเร้าความสนใจของเด็ก
4. เมื่อต้องการสรุปบทเรียน หรือการทบทวนงานที่เรียนมาแล้ว
5. เมื่อต้องการอธิบายข้อถกเถียงหรือคำถามเพิ่มเติม หรือใช้ถาม - ตอบ ปัญหาที่เกิดขึ้น

การสอนแบบบรรยาย ครูผู้สอนควรมีเทคนิคการสอนเป็นอย่างดีจึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ครูต้องสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองกับนักเรียน ตลอดจนการใช้ภาษาที่ชัดเจน น่าเลียง กิริยาท่าทาง อารมณ์ ตลอดจนการแต่งกายควรเป็นที่สนใจของผู้เรียน

การสอนแบบใช้คำถาม (Questioning Method)

เป็นวิธีสอนที่ครูใช้คำถามนำเพื่อชักจูงให้นักเรียนได้นำเอาความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่บ้างแล้วออกมาใช้ เป็นวิธีสอนที่มุ่งส่งเสริมให้บุคคลได้คิดและใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในการใช้คำถามครูต้องตระหนักไว้ว่า

- การใช้คำถามที่ยั่วเย้าเพื่อให้ผู้เรียนได้คิด และควรเป็นคำถามที่ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบได้จากประสบการณ์ของตนเอง (ดูว่า จันทน์เอม 2521 : 161)

การสอนแบบสาธิต (Demonstration Method)

เป็นการแสดงบางสิ่งบางอย่างให้คนอื่นดูตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (Showang) อาจจะเป็นการโชว์เครื่องมือ กระบวนการ วิธีการ กลวิธี หรือ การทดลองที่มีอันตราย ซึ่งไม่เหมาะที่จะให้นักเรียนทำการทดลอง (ระดับ เรื่องมาลัย 2524 : 283) นอกจากนั้นการสาธิตอาจนำมาใช้เสริมภายหลังการ ปฏิบัติการ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติการเต็มที่

การสอนโดยใช้แบบเรียนเป็นหลัก (Textbooks Method)

หมายถึงการสอนที่ครูใช้แบบเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยยึดมั่นว่าแบบเรียน คือหลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน ซึ่งวิธีการสอนแบบนี้นักเรียนจะมีความรู้แบบ เฉพาะในตำราเท่านั้น

การสอนแบบอภิปราย (Discussion Techniques)

หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อช่วยแก้ปัญหาอย่างใด อย่างหนึ่งระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยมีครูเป็นผู้ ประสานงาน แทนที่ครูจะเป็นฝ่ายตั้งปัญหาซักถามเด็ก ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็ก ได้ซักถามปัญหาขึ้นมาบ้างและให้นักเรียนมีส่วนร่วมช่วยตอบ วิธีสอนแบบนี้จะช่วยส่งเสริม ให้เด็กเกิดเป็น พหุเป็น และยังเป็นส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างประชาธิปไตย (กาญจนา เกียรติประวัติ 2524 : 122)

การสอนโดยให้นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ (Field Trips)

เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง โดยการสังเกตสภาพ แวดล้อมที่เป็นจริง ซึ่งนักเรียนไม่สามารถจะหาได้ในห้องเรียน นอกจากนั้นยังช่วย ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนอาชีพต่าง ๆ เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน การสอนด้วย

การสอนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation)

เป็นการสอนที่รวมเอาบทบาทสมมุติกับวิธีแก้ปัญหาเข้าด้วยกัน จะเป็นการแสดงตามบทบาทที่กำหนดไว้ เป็นการจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นจึงต้องมีการวางรูปแบบในการแสดงบทบาท และแสดงภายใต้สถานการณ์ที่ได้วางไว้หรือกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (กาญจนา เกียรติประวัติ 2524 : 150)

การสอนแบบบทบาทสมมุติ (Role Playing)

เป็นการสอนที่กำหนดให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทสมมุติขึ้นเทียบเคียงกับสภาพที่เป็นจริง (อัญชลี แจ่มเจริญ และคณะอื่น ๆ 2526 : 60) หลักสำคัญของ การสอนแบบนี้คือ การแสดงที่ทำให้ผู้ดูเห็นจริงคล้ายตามบทบาทนั้น เป็นการฝึกให้ ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ กล้าที่จะแสดงออก และเป็นการช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ถึงเครียดของเด็กด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครู ด้านการใช้วิธีสอนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียนนั้น ๆ นอกจากนี้แล้วการใช้เทคนิคการสอน การเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับระดับชั้น ประสบการณ์ พัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของผู้เรียน ตลอดจนสถานการณ์ในชั้นเรียน จะส่งผล ให้นักเรียนเกิดความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน อันจะทำให้การเรียน การสอนในเนื้อหานั้นประสบกับความสำเร็ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกเหนือจากการที่ครูจะต้องรู้จักการใช้เทคนิคการสอน การเลือกใช้การสอนที่เหมาะสมแล้ว ครูที่จะต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้าที่ดีอีกด้วย ครูจะต้องศึกษาเนื้อหาบทเรียนที่ตนจะสอน ศึกษาถึงกิจกรรมที่จะจัดให้สอดคล้องกับ เนื้อหานั้น ๆ แล้วเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสม ในการสอนครั้งหนึ่ง ๆ ครูอาจจะ ต้องใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้นักเรียนสนใจ ครูที่ดีจึงต้องรู้จักใช้

วิธีสอนมาเป็นสิ่งเร้าใจนักเรียน ช่วยให้นักเรียนได้เข้ามาสัมผัสพบปะ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจมากที่สุด เพื่อให้ให้นักเรียนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน

การสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียน เกิดขึ้นมาจากรากฐานความคิดที่ว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้น สามารถรับรู้ในรูปของเหตุการณ์ที่ปรากฏต่อเนื่อง และเหตุการณ์ในวงสั้น ๆ ครูประจำการ นักเรียนผู้สังเกต และผู้ประเมินการณ์ในการสอน จะสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของคนได้ (Flanders. 1970 :

1)

ระเบียบวิธีสังเกตพฤติกรรมการสอน เริ่มใช้มาประมาณ 30 ปี (Gage. 1970 : 6) ในต่างประเทศได้มีการศึกษาวิจัยกันแพร่หลายมาก ระเบียบวิธีการสังเกตจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 แบบ คือ

1. Sign system ประกอบด้วยลำดับพฤติกรรมซึ่งผู้สังเกตบันทึกพฤติกรรมที่ปรากฏ โดยไม่คำนึงถึงเวลา เป็นระบบที่กำหนดกิริยาท่าทางหรือพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อาจไม่เกิดขึ้นในระหว่างที่ทำการสังเกตอยู่ก็ได้ ผลการบันทึกจะบอกให้ทราบว่า ในระหว่างการสังเกตนั้นมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นบ่อยเพียงไร

2. Category system เป็นระบบที่จำแนกพฤติกรรมออกเป็นประเภท ใ้หมายเลขหรือสัญลักษณ์แทน บันทึกพฤติกรรมในช่วงเวลาจำกัด เป็นวิธีที่กำหนดลักษณะย่อยต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็นพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่ง ลักษณะประกอบเหล่านั้นเป็นอิสระแก่กัน และมีคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะประกอบนั้นไว้อย่างแจ่มชัด

สำหรับปัญหาที่ว่า ระบบใดเหมาะที่จะใช้กับการสังเกตพฤติกรรมการสอนแบบใดนั้น ผู้สังเกตพฤติกรรมการสอนจะต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรใช้ Category system เมื่อจะศึกษาพฤติกรรมการสอนด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว แต่ถ้าต้องการศึกษาพฤติกรรมการสอนที่มีความสำคัญเท่ากันหลาย ๆ ด้าน หรือไม่ทราบว่าพฤติกรรมการสอนด้านใดสำคัญ ควรใช้ Sign system จะดีกว่า

การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. ปรับปรุงวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน
2. การวางแผนการเรียนการสอน และดำเนินการเรียนการสอน
3. การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

เพื่อให้การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนเป็นประโยชน์เพียงพอ

นักการศึกษาหลายท่านพยายามหาวิธีการในการสังเกตและรวบรวมพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน และเรียกวิธีการเหล่านี้ว่า "การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ" โดยเน้นถึงความสำคัญของพฤติกรรมร่วมระหว่างครูและนักเรียน วิธีการที่นักการศึกษาใช้ในการสังเกตและเก็บรวบรวมพฤติกรรมการเรียนการสอน มีหลายวิธีเช่น

1. วิธีการประเมินค่า
2. วิธีการใช้ค่าสหสัมพันธ์
3. วิธีการใช้รายการสำรวจ

วิทฮอลล์ ได้คิดค้นเครื่องมือที่เรียกว่า Social - Emotional

Climato Index (Withall. 1949 : 347 - 361) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่มีประสิทธิภาพมาก เขาได้จำแนกพฤติกรรมทางวาจาของครูออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. สนับสนุนนักเรียน
2. ยอมรับคำพูดของนักเรียน และเรียบเรียงให้เข้าใจได้ง่าย
3. เสนอปัญหาและโครงสร้างของเนื้อหาวิชา
4. คำพูดที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชา
5. บอกวิธีการให้นักเรียนทำตาม
6. ตาหนีตึกเรียน การไม่เห็นด้วยกับนักเรียนหรือการคุกคาม
7. สนับสนุนครูเอง

วิธีบันทึกพฤติกรรมทางวาจาของครูนี้ จะกระทำในทุก ๆ 3 วินาที โดยการขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางสำเร็จรูปที่หาซื้อสำหรับใช้ในการสังเกตการสอนแบบนี้ เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนต่อไป

ต่อมาในปี ค.ศ. 1955 - 1960 แฟลนเคอร์สและผู้ร่วมงานกันจัดทำระบบการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ โดยปรับปรุงระบบวิธีการของวิทฮอลล์ ให้ครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมของนักเรียนด้วย เครื่องมือนี้เรียกว่า Flanders' Interaction Analysis Categories หรือเรียกย่อ ๆ ว่า FIAC ขึ้น โดยยึดหลักที่ว่า "พฤติกรรมทางวาจา หรือการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวอย่างที่เพียงพอของพฤติกรรมทั้งหมดในชั้นเรียน" ทั้งนี้แฟลนเคอร์สได้จำแนกพฤติกรรมของครูออกเป็น 7 ประเภท และได้เพิ่มพฤติกรรมของนักเรียนอีก 2 ประเภท นอกจากนี้ยังจัดให้มีพฤติกรรมที่ไม่สามารถจำแนกได้คือ ความเงียบและความสับสนวุ่นวายของห้องเรียน ดังนั้นวิธีการของแฟลนเคอร์ส จึงได้จัดกลุ่มพฤติกรรมของครูและนักเรียนออกเป็น 10 กลุ่ม และแบ่งพฤติกรรมของครูออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของครู
 - ก. พฤติกรรมทางอ้อม ได้แก่
 1. การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
 2. การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ

3. การยอมรับหรือناقความคึกของนักเรียนมาใช้
4. การถาม
- ข. พฤติกรรมทางตรง ได้แก่
 5. การบรรยาย
 6. การให้แนวทาง
 7. การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจ
2. พฤติกรรมของนักเรียน

8. นักเรียนพูด - ตอบคำถามครู
9. นักเรียนพูด - ริเริ่ม
10. การเจียบและความสับสนวุ่นวาย

ระบบ FIAC นี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบที่สมบูรณ์มากที่สุด และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1964 - 1966 แฟลนเคอร์สได้ปรับปรุงเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมขึ้นใหม่ โดยแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 22 ประเภท ทั้งนี้อาศัยการพิจารณาจากเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรม 10 ประเภท นั้นเอง (Flanders, 1970 : 140 - 141)

พฤติกรรมทั้ง 22 ประเภท ใช้รหัสเป็นตัวเลข 2 ตัว เช่น 10 21 22 เป็นต้น ซึ่งตัวเลขข้างหน้าจะหมายถึงประเภทของพฤติกรรมทั้ง 10 ประเภทเดิม ยกเว้นประเภทที่ 10 จึงใช้เลข 1 แทน ส่วนตัวเลขข้างหลัง หมายถึงพฤติกรรมย่อยที่ได้จาแนกเพิ่มเติม ถ้าเป็นเลข 0 หมายความว่า พฤติกรรมประเภทนั้นไม่มีการจาแนกออกไปอีก พฤติกรรมทั้ง 22 ประเภทนั้น ได้แก่

- 10 ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- 21 ครูให้คำชมเชยสั้น ๆ
- 22 ครูให้คำชมเชย โดยกล่าวยกย่องให้นักเรียนคนอื่น ๆ เห็นเป็นตัวอย่างที่ดี

- 31 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนโดยกล่าวซ้ำเฉย ๆ
- 32 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน แล้วแก้ไขตามที่ครูคิดว่าควรจะเป็น แล้วพูดให้นักเรียนฟัง
- 33 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนคนอื่น ๆ ได้ช่วยเพิ่มเติม
- 34 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน แล้วครูถามต่อไปให้ได้รายละเอียดเพิ่มขึ้น
- 41 ครูใช้คำถามชนิดแคบ (Narrow Question) ซึ่งเป็นคำถามให้นักเรียนได้ระลึกถึงข้อเท็จจริง เช่น ถามว่าอะไร ที่ไหน เมื่อไร
- 42 ครูใช้คำถามชนิดกว้าง (Broad Question) ซึ่งเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกคำตอบได้หลายทาง
- 51 การอธิบายของครูซึ่งกล่าวถึงเฉพาะข้อเท็จจริง เป็นการให้เหตุผลหรือความคิดระดับต่ำ
- 52 พฤติกรรมที่ไม่ใช่ 51 และ 53
- 53 ครูกล่าวปฏิเสธ ในบางครั้งครูจะมีการพูดและการวิจารณ์
- 61 ครูใช้คำสั่งซึ่งนักเรียนจะต้องหาตามโดยไม่ต้องบอกเหตุผลหรืออธิบาย
- 62 ครูให้คำแนะนำโดยอธิบายว่าจะหาอย่างไร หรือหาสิ่งนั้นเพื่ออะไร
- 63 ครูใช้คำพูดเป็นการกระตุ้น เชิญชวน ระบายความสนใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
- 70 ครูใช้ตัวเองตัดสินหรือแสดงอำนาจต่อนักเรียน เมื่อเห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมบางอย่างที่ครูไม่พอใจ
- 81 นักเรียนมีพฤติกรรมการพูดตอบสนองเมื่อครูถามหรือครูให้อ่านหนังสือ
- 82 นักเรียนถามคำถามที่อยู่ในขอบเขตที่ครูกำหนด เช่น การถามในตอนที่ครูอธิบายยังไม่เข้าใจ

- 91 นักเรียนมีพฤติกรรมริเริ่มซึ่งเกิดจากความคิดของตนเอง
- 92 นักเรียนตั้งคำถามซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ริเริ่มแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
- 01 เป็นการเจียบที่เกิขึ้นนานกว่า 3 วินาที เมื่อครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียนพูด
- 02 เป็นการพูดที่สับสนวุ่นวาย ยุ่งยากจนไม่สามารถจับประเภทได้ เช่น การที่นักเรียนพูดกันหลาย ๆ คน ในขณะที่การทดลอง เป็นต้น
- ในการใช้เครื่องมือของแฟลนเคอร์สัน ผู้สังเกตจะต้องศึกษาและจดจาสัญลักษณ์ประจำแต่ละประเภทของพฤติกรรมให้แม่นยำ และต้องการบันทึกพฤติกรรมในทุก ๆ 3 วินาที

ประโยชน์ของแบบวิเคราะห์พฤติกรรมของแฟลนเคอร์สัน

1. สามารถนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาได้ เพราะช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงพฤติกรรมของตนเองได้ชัดเจนขึ้น ทำให้สามารถปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น
 2. ถ้าหากแนะนำหรือฝึกหัดครู หรือนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับวิธีการนี้แล้ว จะช่วยให้ครูหรือนิสิตฝึกสอน สามารถช่วยตัวเองหรือเพื่อนร่วมอาชีพ ในการปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นของตนได้
 3. สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยได้
- สรุปได้ว่า การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนนั้นมีจุดประสงค์เพื่อหาข้อที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน การวางแผนการเรียนการสอน และการวัดผล การเรียนการสอน ซึ่งการสังเกตพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต ระบบที่สมบูรณ์และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายคือ ระบบ FIAC ซึ่งแฟลนเคอร์สัน และผู้ร่วมงานของเขา ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นมาโดยปรับปรุงมาจากระบบวิธีการของ วิทฮอลล์ ซึ่งครอบคลุมทั้งพฤติกรรมของครูและนักเรียน การสังเกตพฤติกรรม การสอนนั้นจะมีประโยชน์มากในแง่ที่ครูสามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียน

การสอน หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนของตนให้ดีขึ้น ปัจจุบันนี้เครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมได้ถูกปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และวัตถุประสงค์ของการสังเกตพฤติกรรมนั้น ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน

โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7)

การประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐพึงจัดให้เยาวชนไทยทุกคนอย่างเสมอภาคและทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามหลักการ จุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ร่วมมือกับองค์การยูเนสโก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรรวจสภาวะทางการศึกษาระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ (เอกสารแนะนำโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา คพศ. 7 2529 : 1) พบว่า

1. คุณภาพของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา ในแต่ละชั้นอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่างกันมาก ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในเมือง และชนบทใหญ่ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมาก

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นหลัก เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดสื่อ หรือมีก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ทันที

3. งบประมาณที่นำมาใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์และสื่อการสอนมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน

4 ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก หากจะปรับปรุงเป็นรายโรงเรียน โดยการจัดสรรสื่อและเครื่องมือทางการเรียนการสอนให้ครบทุกโรงเรียน ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากจึงจะทำได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำโครงการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษาขึ้นที่จังหวัดปัตตานี - ศรีสะเกษ ในปีงบประมาณ 2527 เพื่อที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว โดยจัดทำในรูปของศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ในแต่ละจังหวัดจะมีศูนย์วิชาการจังหวัดอยู่ 1 ศูนย์ และในแต่ละกลุ่มโรงเรียนก็จะมีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนอยู่ 1 ศูนย์ ซึ่งศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนนี้จะเป็นที่รวมของสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์การสอน เพื่อให้โรงเรียนทุก ๆ โรงเรียนภายในกลุ่ม ได้หมุนเวียนใช้อุปกรณ์และสื่อการสอน นอกจากนั้นศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนยังประสานงานผ่านศูนย์วิชาการจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่ซ่อมแซมสื่อการสอน ตลอดจนให้การอบรมสัมมนาเป็นระยะตามความต้องการของโรงเรียน จากการประเมินโครงการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา (ปัตตานี - ศรีสะเกษ) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการมาเรียนเฉลี่ย และอัตราการเลื่อนชั้นของนักเรียน ทั้งในจังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สภาพการเรียนการสอนก็มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี คือ มีการใช้วิธีสอนที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ครูใช้สื่อการสอนและบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในสภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นในปีงบประมาณ 2528 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) โดยดำเนินการตามโครงการนำร่องจังหวัดปัตตานี - ศรีสะเกษ เริ่มดำเนินการใน 11 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย อุตรดิตถ์ อุบลราชธานี มุกดาหาร โดยมีกิจกรรมสำคัญ คือ

1. การประสานงานทรวจรวัสดุ คุรุภัณฑ์ ที่ส่งไป 11 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประสานงานเบิกจ่ายในการจัดซื้อวัสดุคุรุภัณฑ์ และนิเทศติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการศูนย์วิชาการ

2. การดำเนินงานด้านพัฒนาคุณภาพบุคลากร ได้แก่ การอบรมผู้ปฏิบัติงาน ศูนย์วิชาการจังหวัด คุรุประจำการกลุ่มโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนของ 11 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เป็นการขยายโครงการออกไปดำเนินการในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอีก 11 จังหวัดภาคเหนือ รวมทั้งสิ้น 16 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลย สุรินทร์ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลาปาง ลาพูน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัย

ในปีงบประมาณต่อไป คือปีงบประมาณ 2530 สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ จะขยายโครงการออกไปยังจังหวัดที่เหลืออีก 44 จังหวัด โดยจะให้เสร็จสิ้นในปีงบประมาณ 2531 ดังนั้นในปีงบประมาณ 2532 โรงเรียน ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทุกโรงเรียน ทั่วประเทศจะได้รับผลจากศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ในการ พัฒนาการเรียนการสอน โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คาดว่าจะได้รับผลดีต่อไปนี้

1. เยาวชนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษาสูงขึ้น
3. มีความเสมอภาคในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน

และมาตรฐานการศึกษาใกล้เคียงกัน

4. การจัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา

5. กระบวนการนิเทศการจกักิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. การบริหารการประถมศึกษาในทุกระดับเป็นไปโดยคล่องตัวยิ่งขึ้น

โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา 2528 (คพศ. 7) จัดในรูปแบบ ศูนย์วิชาการ ซึ่งมี 2 ระดับ คือ ศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528 : 13 - 41)

1. ศูนย์วิชาการจังหวัด

เป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.1 บทบาทและหน้าที่ของศูนย์วิชาการจังหวัด

1. วางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนของครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. เป็นศูนย์กลางการพัฒนาบุคลากร ทั้งทางด้านวิชาการและการบริหาร เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

3. พัฒนาและผลิตสื่อการเรียนการสอนต้นแบบที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์หลักสูตรและข้อมูลทางการศึกษาของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน

4. สาริต อบรม เสนอแนะวิธีการใช้และบริการสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เป็นศูนย์กลางในการประสานโครงการ วางแผนและจัดระบบการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของหน่วยศึกษานิเทศก์

6. สนับสนุนและพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

7. สนับสนุนและพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

8. สนับสนุนและดำเนินงานตามโครงการเฉพาะกิจ ในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา

1.2 โครงสร้างการบริหารศูนย์วิชาการจังหวัด

การดำเนินงานศูนย์วิชาการจังหวัดจะสัมฤทธิ์ผลได้ ก็ต้องอาศัยโครงสร้างการบริหารงานทั้งภายในและภายนอกศูนย์วิชาการ ซึ่งจะมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน ตามลักษณะโครงสร้างดังต่อไปนี้

1. งานเลขานุการ เป็นงานธุรการโต้ตอบหนังสือประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกศูนย์วิชาการ ประสานงานภายในศูนย์ ตลอดจนประชาสัมพันธ์งานของศูนย์เอง

2. งานวางแผน เป็นงานวางแผน ประสานแผนและโครงการที่จะดำเนินงานพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

3. งานผลิต/บริการ เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาหรือผลิตสื่อ เครื่องมือที่จะสนองต่อการดำเนินงานพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนให้บริการสื่อการเรียนการสอนที่ผลิต การจัดหมวดหมู่หนังสือ และสื่อการเรียนการสอน และวิทยาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา

4. งานพัฒนาบุคลากร เป็นงานที่จะฝึกอบรมให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และวิทยาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา

2. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มโรงเรียนที่สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาหรือการบริหารการศึกษา โดยที่ผู้ปฏิบัติสามารถใช้ประโยชน์จากศูนย์วิชาการกลุ่มในการปฏิบัติการกิจด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
2. การวางโครงการ เพื่อส่งเสริมหรือปรับปรุงคุณภาพการเรียน

การสอน

3. การผลิตสื่อ/เครื่องมือ ใช้ในการเรียนการสอน
4. การดำเนินงานตามโครงการ การนิเทศการศึกษาและการบริหาร

การศึกษา

2.1 บทบาทและหน้าที่ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นแหล่งบริการให้การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนภายในกลุ่ม ซึ่งโดยปกติแล้วกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนจะต้องบริหารงานด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์กับชุมชน

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีภารกิจหลักในการให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการ ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นภารกิจรองที่ศูนย์วิชาการกลุ่มจะต้องให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจึงมีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

1. วางแผนและโครงการพัฒนาการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเป็นรายปีให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนในกลุ่ม และสนองนโยบายการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยเน้นการพิจารณาด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การวางแผนการสอน
- 2) การสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
- 3) การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ภายในโรงเรียน

4) พัฒนาการจัดห้องสมุดและศูนย์สื่อการเรียนประจา โรงเรียน

ทั้งนี้โดยการประสานแผนงานและโครงการทางวิชาการของโรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่ม โดยวิธีการจัดระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนสิ้นเปลือง และเพิ่มประสิทธิภาพโดยการร่วมมือกันทั้งทางค่านงบประมาณ กำลังงาน และความคิดของบุคลากรในโรงเรียนต่าง ๆ ภายในกลุ่ม

2. เป็นศูนย์กลางการผลิต ค้นคว้า ทดลองในเรื่องสื่อ/เครื่องมือการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาวิธีการ โดยปฏิบัติตามโครงการ/แผนงานของกลุ่มโรงเรียน ตลอดจนปฏิบัติตามความต้องการของครูผู้สอน ผู้บริหารและผู้นิเทศ เพื่อการพัฒนารเรียนการสอนภายในกลุ่มโรงเรียนนั้น ๆ

3. ประสานงานกับศูนย์วิชาการจังหวัดในการรับสนองงาน การพัฒนาการเรียนการสอนที่ศูนย์วิชาการจังหวัดดำเนินการและมีเป้าหมายปฏิบัติการในระดับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน

4. จัดระบบการให้บริการในการยืม การผลิต การสาธิต แนะนำส่งเสริมการใช้ การซ่อมแซม การเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน ให้พอแก่ความต้องการและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนการติดตามควบคุมการใช้

5. ประสานงานในการจัดการอบรมหรือประชุมปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียน

6. ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การบริหารและการนิเทศให้เกิดผลทางคุณภาพการประถมศึกษาให้มากที่สุด

7. รายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

8. ปฏิบัติงานตามนโยบายของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน

จะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่ได้นิ่งเฉยตาย ในการที่จะพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น โครงการพัฒนาคุณภาพ การประถมศึกษา (คพศ. 7) นับเป็นโครงการที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่จะแก้ปัญหาสำคัญต่าง ๆ ของ การศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เช่น ปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียน การสอน ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ปัญหาการตกชั้นของนักเรียน เป็นต้น โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาที่จัดขึ้นมาในรูปของศูนย์วิชาการ จังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อดำเนินการวางแผนพัฒนา ผลิตสื่อ การเรียนการสอน เป็นศูนย์กลางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้บริการ สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา จึงเป็นโครงการที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งที่จะช่วยเอื้อให้สภาพการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาสัมฤทธิ์ผล บรรลุจุดหมาย ความที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาคุณลักษณะของครู พฤติกรรม ของครูทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน ตลอดจนปัญหาในการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

มหาวิทยาลัยมิสซิสซิปปี ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารวิชาการ โดยสอบถามผู้บริหารทั่วประเทศ จำนวน 708 คน (Chester. 1966 : 286 - 288) พบว่า พฤติกรรมที่ทำให้การบริหารวิชาการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เนื่องมาจาก

การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการอบรม สาธิตวิธีสอน เพื่อให้ครูคุ้นเคยกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ อภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอนในที่ประชุม จัดโครงการให้ครูในโรงเรียนสับเปลี่ยนกันเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน จัดหาวิทยากรมาช่วยในการประชุมปฏิบัติการและการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการสอน ประเมินผลและติดตามผลการประชุมปฏิบัติการ การประชุมปรึกษาและการสาธิตการสอน จัดปฐมนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูใหม่ ให้ครูมีเวลาเข้าร่วมประชุมอภิปรายปัญหาการสอน ให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกวัสดุทัศนูปกรณ์และอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ จัดให้มีการอบรมการผลิตสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้โครงการสอนเพื่อปรับปรุงการสอนและเทคนิคการสอน

แอนเดอร์สัน ไวท์ และวอท (Anderson, White and Wash. 1966 : 169 - 173) ได้ศึกษากับนิสิตหญิงระดับมหาวิทยาลัย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลางและต่ำ ผลการวิจัยพบว่า การชมเชยเป็นการจูงใจที่ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้มากกว่าการติเตียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บริกซ์ (นาทรพย์ จันทรหอม 2511 : 9 อ้างอิงมาจาก Briggz. 1965 . 193) ซึ่งทำการค้นหาลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน 60 คน พบว่า การชมเชยต่อหน้าชุมชนของครูที่มีต่อนักเรียนนับเป็นกำลังใจที่ดี ทำให้มีผลต่อการเรียนการสอน

บิดเดิล (Biddle. 1967 : 346) ได้ศึกษาคูณลักษณะของครูจะเน้นอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรกทางด้านภาระของครู เช่น การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การยกย่องชมเชย รับฟังความคิดเห็น การซักถามปัญหา การแนะแนวทาง **วิพากษ์วิจารณ์การกระทำ**ของนักเรียน ประการที่สองคือ ด้านกิจกรรมการกระทำ สามารถควบคุมความประพฤติของตนได้

มีความมั่นคงสม่ำเสมอ สารรวมกิริยาทำทาง ส่วนประการที่สาม คือ พฤติกรรมของครูในขณะที่สอนในห้องเรียน

วิทฮอลล์ และเลวิส (Withall and Lewis. 1967 : 693) ได้ศึกษาบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของครูขณะอยู่ในชั้นของตน พบว่า ถ้าครูใช้การออกคำสั่งกำหนด หรือบอกให้นักเรียนทำโดยตรงแล้ว ครูจะได้รับความร่วมมือและไม่ตรีจากนักเรียนน้อยมาก บรรยายภาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างขลุกขลัก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เมเบิล (Maple. 1971 : 341) พบว่า พฤติกรรมโต้ตอบของครูที่เป็นพฤติกรรมโดยอ้อม จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้น และเป็นการปรับปรุงบรรยายภาศในห้องเรียนให้มีความสัมพันธ์ด้วยดี

อิมิคอน และแกมเมททีโอ (Amidon and Giamatheo. 1967 : 186 - 188) ได้ตรวจสอบเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูในระดับประถมศึกษาของครูกลุ่มดี กับกลุ่มปานกลาง โดยใช้ระเบียบวิธีสังเกตของแฟลนเคอร์ วิเคราะห์พฤติกรรม พบว่า กระบวนการพฤติกรรมของกลุ่มครูดี แตกต่างจากกลุ่มครูปานกลาง กลุ่มครูดีใช้เวลาพูดน้อย ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ปล่อยให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นและใช้คำถามให้คิดชนิดมีหลายคำตอบมากกว่า

รุคินสกี (Rucinski. 1968 : 368 - 370) ได้ศึกษาผลการให้คำชมเชยและบอกผลการทำงานที่มีต่อการชี้ค่าตัวเลขที่ต้องการ โดยศึกษากับเด็กชั้นประถมปีที่ 5 พบว่า กลุ่มที่ได้รับคำชมเชย และกลุ่มที่รู้ผลการปฏิบัติงานทันที จะทำงานได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงว่าการเสริมแรงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า

โจเซฟ (Joseph. 1968 : 117 - 122) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพูดในชั้นเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการสอนโดยทางอ้อมของครู สัมพันธ์กับการใช้คำถามของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ กล่าวคือ การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน การยกย่องชมเชย
ผู้เรียน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน มีผลต่อการให้คำตอบของ
นักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งครูไม่ควรจะมองข้ามในจุดนี้

แพร์ริช (Parrish. 1969 : 3024) ได้ศึกษาพฤติกรรมของครู
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 36 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 18 คน ได้รับความ
การฝึกสังเกตพฤติกรรมตามระบบของแฟลนเคอร์ส และกลุ่มควบคุม 18 คน
ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังทดลอง พบว่า ครูในกลุ่มทดลองจะ
แสดงพฤติกรรมทางอ้อมแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครู
ในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ยกย่องชมเชย
และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าครูในกลุ่ม
ควบคุม ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนของนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

คาร์ไลน์ (Carlme. 1970 : 103 - 105) ได้ศึกษาครูระดับ
ประถมศึกษา ซึ่งสอนนักเรียนเกรด 1 - 5 วิชาคณิตศาสตร์ โดยเลือกโรงเรียน
ที่มีหลักสูตร อุปกรณ์ ทรัพยากรการศึกษา และสภาพทางสังคมของโรงเรียน
ใกล้เคียงกัน โดยแบ่งครูออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 23 คน ได้รับความ
เทคนิคและทักษะ เพื่อจะช่วยให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศในห้องเรียนแบบ
ทางอ้อม ในการปฏิบัติเน้นทักษะการใช้พฤติกรรมการสอนด้านต่าง ๆ และ
การประเมินผลพฤติกรรมของตนเองในห้องเรียน พบว่า การให้การฝึกหัด
วิเคราะห์พฤติกรรมอย่างจริงจัง สามารถช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้
ครูในกลุ่มทดลองแสดงพฤติกรรมต่างจากครูในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ในด้านการยกย่องชมเชย และช่วยให้เกิดความกล้า การยอมรับความคิดเห็น
ของนักเรียน ซึ่งเหล่านี้จะส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คามารา (Kamra. 1977 : 3227) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลการใช้สื่อการสอนใหม่ ๆ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเลือกตัวอย่างประชากร เป็นครูที่สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจาไมกา พบว่า ครูและนักเรียนไม่ค่อยได้ใช้สื่อการสอนประเภทวิทยุ โทรทัศน์เพื่อการศึกษา เนื่องจากมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนส่วนมากขาดแคลนสื่อการสอนที่มีคุณภาพ และขาดแคลนอุปกรณ์การสอนประเภทเครื่องมือ ครูส่วนใหญ่ใช้เอกสารและตาราเป็นสื่อการสอน เนื่องจากขาดแคลนวัสดุสิ้นเปลืองที่จะใช้ผลิตสื่อการสอนอื่น ๆ ดังนั้นจึงทำให้ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนมาก ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1976 - 1977 ลี (Loa. 1978 : 4602) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของพฤติกรรมการสอนของครูที่เด่นของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ สเตท ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูที่มีการสอนที่เด่นที่ได้รับการตัดสินจากนิสิตเก่า ระหว่างปี 1972 - 1976 สังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนโดยใช้ระบบการสังเกตเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน OSIA (The Observational System for Instructional Analysis) พบว่า ครูส่วนมากใช้การแสดงกิริยาท่าทางและการเคลื่อนไหวในระหว่างกระบวนการเรียนการสอน ใช้การขยายความ การแปลความ การอธิบายหรือตีความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นที่ไม่ใช่ส่วนตัว การให้ความรู้หรือบอกที่มาของหลักการ ใช้ การตัดสินหรือประเมินความคิดเห็น ครูใช้การพูดมากกว่าสัญลักษณ์หรืออุปกรณ์การสอน

งานวิจัยในประเทศ

กุลวดี เรื่องเลข (กุลวดี เรื่องเลข 2518 : 61 - 63) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูด้านเตรียมการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนของครูที่สอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสำรวจชนิด 2 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติ กับไม่ปฏิบัติ พบว่า ครูที่มีเพศ

วุฒิ จำนวนปีที่สอน ระดับชั้นที่สอนและสังกัดโรงเรียนที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการสอน
 ด้านการเตรียมการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
 สถิติ และพบว่า การที่ครูจะใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ
 หลายประการ เช่น อุปกรณ์การสอนมีเพียงพอหรือไม่ และอยู่ในสภาพที่ครูสามารถ
 หยิบใช้ได้อย่างสะดวกสบายหรือไม่ และยังขึ้นอยู่กับสภาพส่วนตัวของครูแต่ละคน
 ครูที่มีการเตรียมการสอนมากก็มักจะมีการใช้อุปกรณ์การสอนมากด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี กระทรวง
 มหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 2519 : 32 - 35) ศึกษาพฤติกรรมครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน
 978 คน ซึ่งเลือกสุ่มมาจากโรงเรียนประถมศึกษาทุกประเภททั่วประเทศ โรงเรียน
 ละ 1 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมของครูประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเรื่อง
 คุณลักษณะของครูและกระบวนการสอนของครู พบว่า ด้านคุณลักษณะทั่วไปของ
 ครูส่วนใหญ่มีคุณลักษณะที่ดี กระบวนการสอนของครูส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีสอนที่มีครู
 เป็นศูนย์กลาง ครูใช้วิธีควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดในการปกครองนักเรียนมากกว่า
 วิธีการอื่น ครูส่วนใหญ่เขียนข้อสอบแบบเลือกตอบมากกว่าแบบอื่น ในการเขียน
 ข้อสอบครูกำหนดถึงความง่าย มีประโยชน์และจำเป็นมาก ที่คำนึงถึงน้อยคือ
 การวิเคราะห์หลักสูตร ครูส่วนใหญ่ได้ออกข้อสอบวิชาสังคมศึกษาและวิชาภาษา
 ไทยมากกว่าวิชาอื่น และครูส่วนใหญ่เฝ้าผลการสอบไปพิจารณาว่านักเรียนแต่ละคน
 เก่งอ่อนค้ำไหนไคมากกว่าค้ำอื่น

วินัย บุญไชย (วินัย บุญไชย 2519 : 64 - 65) ศึกษาเปรียบเทียบ
 พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของนักศึกษาคู ป.กศ. ที่ผ่าน
 การเรียนวิชาวิธีสอนวิทยาศาสตร์เบื้องต้น โดยวิธีสถานการณ์จำลองกับวิธีสอน
 ตามปกติ พบว่า พฤติกรรมการสอนที่กลุ่มทดลองมีมากกว่ากลุ่มควบคุม ได้แก่

การยอมรับหรือการใช้ความคิดของนักเรียน การบรรยาย และพบว่า การยอมรับความคิดความรู้สึกของนักเรียน และการชมเชยให้กำลังใจ จะเป็นการเสริมแรงที่ดีให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรม

จากงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2519 : 105) เพื่อวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูส่วนมากมักจะใช้การสอนแบบบรรยาย หรืออธิบายเฉย ๆ จำนวนผู้สอนมักจะสอนแบบบรรยายลดลงเมื่อต้องใช้ตัวอย่างและภาพประกอบ และลดลงมากเมื่อต้องใช้การสาธิตประกอบ แสดงว่ามีครูจำนวนหนึ่งที่สอนแบบบรรยาย ไม่ค่อยนิยมใช้เครื่องมืออื่นประกอบคาบบรรยาย

สมพร ปาละจูม (สมพร ปาละจูม 2520 : 58 - 61) ศึกษาสมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ในทัศนะของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า สมรรถภาพทางด้านวิชาการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ ได้แก่ ความสามารถในการสอนของครู ความสามารถในการสร้างและใช้อุปกรณ์การสอน มีความรู้ทางจิตวิทยาเด็ก แสดงว่าครูที่ดีจะต้องมีการเตรียมการสอนที่ดี สามารถใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน ในปีเดียวกัน ประโยชน์ จันทรโชติ (ประโยชน์ จันทรโชติ 2520 : 70 - 74) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง พบว่า คุณลักษณะอันเป็นที่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูจะต้องมีความรู้ดีในวิชาที่สอนหรือเรื่องที่สอน เตรียมการสอนอย่างดีทุกครั้ง รู้จักใช้วิธีสอนและอุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม สอนให้เด็กคิดเป็นและทำเป็น สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน รู้จักกระตุ้นนักเรียนให้อยากรู้อยากเรียน นั้นแสดงว่า การที่ครูรู้จักใช้วิธีสอนและอุปกรณ์อย่างเหมาะสมตลอดจนการสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

๔. สุภักัญญา สุจริตจิตร (สุภักัญญา สุจริตจิตร 2522 : 149 - 153)
ได้ทำการวิจัย "ปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มบูรณาการ ตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา" พบว่า ปัญหา
ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 สังกัด ในจังหวัดนครราชสีมา
เกี่ยวกับการเรียนกลุ่มบูรณาการ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
มีดังนี้คือ ด้านสื่อการเรียน ครูส่วนใหญ่เห็นว่ายังขาดแคลนวัสดุในท้องถิ่นที่จะนำ
มาผลิตสื่อการเรียน ครูยังขาดความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนให้ทันกับการ
สอนทุกครั้ง ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือในการผลิตหรือใช้สื่อการเรียนจากโรงเรียน
หรือหน่วยราชการอื่น และยังขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการสอนเพลง
ประกอบบทเรียน

* วิไล โบว์เสริวงศ์ (วิไล โบว์เสริวงศ์ 2522 : 106 - 111)
ได้ศึกษา "ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษา 1
ในเขตการศึกษา 6" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียน และ
ครูชั้นประถมศึกษา 1 ของโรงเรียนในเขตการศึกษา 6 ที่สังกัดเทศบาล กรมสามัญ
ศึกษา สำนักงานการศึกษาเอกชนและองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวม 200
โรงเรียน โดยแบ่งตัวอย่างประชากรออกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 200 คน
และครูประจำการชั้นประถมศึกษา 1 จำนวน 200 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน พบว่า
ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูชั้นประถมศึกษา 1 มีความ
เห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องความสามารถในการเลือกใช้
วิธีสอน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด การส่งเสริมให้ผู้เรียน
รู้จักใช้เหตุผลรู้จักคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงาน
การค้นคว้า การอภิปราย การแก้ปัญหา การสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดย
ผู้บริหารเห็นว่า เป็นปัญหาระดับปานกลาง แต่ครูผู้สอนเห็นว่า เป็นปัญหามาก
ส่วนปัญหาการใช้สื่อการเรียนนั้น ผลการเปรียบเทียบปัญหาคำนี้นปรากฏว่า

โดยเฉลี่ยแล้วผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาการใช้สื่อการเรียน ไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 ในเรื่องการจัดหาสื่อการเรียนและใช้สื่อให้เหมาะสม กับกิจกรรม

สมชาติ เทศแยม (สมชาติ เทศแยม 2522 : 43 - 46) ศึกษา พฤติกรรมการสอนด้านการใช้อุปกรณ์การสอน และด้านทักษะทั่วไปของครูผู้สอนวิชา คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา และวุฒิ ตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไป มีพฤติกรรมการสอนด้านทักษะทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ โดยครูผู้สอนที่มีวุฒิตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไปมีพฤติกรรมการสอนด้านทักษะทั่วไป สูงกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา แต่มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้อุปกรณ์การสอน ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีสถานภาพสมรสและประสพการณ์การสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้อุปกรณ์การสอน และด้านทักษะทั่วไป แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ แสดงว่าครูที่มีวุฒิต่างกัน สถานภาพการสมรสต่างกันและประสพการณ์ การสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อไม่แตกต่างกัน

กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวง ศึกษาธิการ 2522 : 81) ได้ศึกษาพฤติกรรมและเวลาในการปฏิบัติงานของครู ประถมศึกษา พบว่า ครูสอนโดยการบรรยายพูดอธิบายมากที่สุด ครูอบรมนักเรียน โดยใช้การดูแลนักเรียน หากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาลักษณะนิสัย ควบคุม ความประพฤติของนักเรียนโดยใช้อำนาจครู การวัดผลการศึกษาใช้การตรวจสอบงาน เป็นส่วนใหญ่ ในด้านธุรการครูหาเอกสารประจำชั้นมากที่สุด สำหรับงานกิจกรรม พิเศษของนักเรียนนั้นครูหางานด้านกีฬามากที่สุด

✧ อุดม นวลดี (อุดม นวลดี 2524 : 98 - 99) ได้ศึกษาเรื่องปัญหา และความต้องการของครูที่มีต่อการดำเนินงานด้านการส่งเสริมครูประจำการของ ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในด้านวิชาการ

✓ คำนการเรียนการสอน และด้านความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ในค่านการเรียน การสอนนั้นครูมีปัญหาในระดับสูง 5 เรื่องด้วยกัน คือ ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ในการค้นคว้าทดลองทางการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียนมีน้อยไม่เพียงพอกับความ ต้องการ วัสดุอุปกรณ์การสอนที่ได้รับจากจังหวัดไม่เพียงพอกับการจัดหาอุปกรณ์การสอน ขาดงบประมาณในการไปสังเกตการเรียนการสอน และงบประมาณจังหวัดมีไม่เพียงพอ ผู้อบรมต้องออกเงินส่วนตัวสมทบทุน ส่วนเรื่องอื่นอยู่ในระดับปานกลาง

✓ ขวัญใจ คงทรัพย์ (ขวัญใจ คงทรัพย์ 2524 : 75 - 78) ได้สำรวจ และรวบรวมรายชื่อสื่อการสอนพื้นฐานในระดับประถมศึกษา และความคิดเห็นของ ครูประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ที่ดำเนินการสอนตามหลักสูตร ประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมืองของทุกจังหวัดในเขตการศึกษา 12 คัดการเลือก ใช้สื่อการสอน พบว่า วัสดุที่ใช้ร่วมกันทุกกลุ่มประสบการณ์ที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ กระดาษบัตรคำ กระดาษสีต่าง ๆ สำหรับจัดป้ายนิเทศ กระดาษเขียนแผนภูมิ คินน้ามัน กระดาษวาดเขียน สีเทียน ปากกา วิทยุเทป กระดาษขาว แถบ ประโยค กระดาษโปสเตอร์บางและหนา สีน้า ม้วนเทปเปล่าและสีโปสเตอร์ สำหรับสื่อการสอนกลุ่มทักษะวิชาภาษาไทยที่มีความจำเป็นมาก ได้แก่ บัตรคำ บัตรภาพ ม้วนเทปเพลงตามแผนการสอน ภาพประกอบการสอนตามแผนการสอน ม้วนเทปนิทานประกอบภาพ พจนานุกรมฉบับนักเรียน บล็อกยางพยัญชนะอักษรไทย พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน หุ่นมือ เครื่องเคาะจังหวะ กรับ ฉาบ และโหม่ง สำหรับตี สำหรับความคิดเห็นความต้องการในค่านการใช้สื่อการสอน ครูส่วนใหญ่ ต้องการให้มีการสนับสนุนจากผู้บริหารโดยจัดให้มีห้องอุปกรณ์ หรือศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนสำหรับเป็นที่ผลิต เก็บรักษาและให้บริการค่านสื่อการสอน นอกจากนั้น ครูยังต้องการอบรมหรือแนะนำความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนอีกด้วย

จากการวิจัยของกองการศึกษา กรมวิชาการ พบว่า ครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มวิชา ยกเว้นกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีการใช้อุปกรณ์การสอนมากกว่าไม่ได้ใช้ และเป็นไปในลักษณะที่ครูใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสม อุปกรณ์การสอนมีสภาพที่ใช้การได้ดี สำหรับครูที่สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่ยังใช้อุปกรณ์สอนน้อยอยู่นั้น อาจเนื่องมาจากอุปกรณ์การสอนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยนี้ ส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะต้องจัดหาขึ้นเองจากวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ ซึ่งครูส่วนใหญ่ยังไม่สันทัดในการผลิตสื่อ หรือไม่มีเวลาพอที่จะมาผลิตสื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้การที่ครูเพียงคนเดียวต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่หลาย ๆ อย่าง ย่อมมีผลกระทบต่อการไม่มีเวลาว่างพอที่จะมาผลิตสื่อ ดังนั้นการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ครูก็ยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ - อุปกรณ์การสอนที่ใช้ก็ใช้เท่าที่โรงเรียนจะมีและครูก็เป็นผู้แสดงบทบาทมากกว่าเด็ก (กรมวิชาการ 2524 : 29)

นวลพรรณ จันทนาคร (นวลพรรณ จันทนาคร 2524 : 130 - 132) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่า ครูมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งบริการทางวิชาการไม่เพียงพอ การจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามที่กำหนด หาได้ยาก ครูไม่มีเวลาและความสามารถในการสร้างสื่อการสอน โรงเรียนขาดงบประมาณด้านสื่อการสอน และสภาพการเก็บรักษาสื่อยังไม่เหมาะสม

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2524 : 23 - 30) ได้วิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา (ฉบับทดลอง) พุทธศักราช 2521 และที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503

ตามตัวอย่างประชากรคือ ครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน 1 ห้องเรียน ที่สุ่มจากโรงเรียนทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับทดลอง) 25 โรง และโรงเรียนควบคุม 25 โรง ซึ่งใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่ดัดแปลงจากวิธีการของแฟลนเคอร์ พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูที่ใช้หลักสูตรใหม่ มีการแสดงพฤติกรรมเช่นเดียวกับครูที่ใช้หลักสูตรเก่า โดยมีพฤติกรรมการสอนของครูเป็นไปในลักษณะของการพูดเพื่อบรรยาย และสอนเน้นเนื้อหาวิชา ซึ่งในหลักสูตรใหม่อ้อยละ 35.22 หลักสูตรเก่าย้อยละ 40.90 ครูมีบทบาทในการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ มีการชมเชยให้กำลังใจ และยอมรับความรู้สึกของนักเรียนเกิดขึ้นน้อยมาก นักเรียนใช้เวลาพูดทั้งหมดประมาณ ครึ่งหนึ่งของเวลาที่ครูใช้พูดทั้งหมด

๔. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (กรมวิชาการ 2524 : 93 - 95) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในด้านต่าง ๆ รวม 11 ด้าน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูและสังเกตการสอน จากครูโรงเรียนประถมศึกษา 96 โรงเรียน ที่สุ่มเลือกจากทุกสังกัดในเขตการศึกษา เขตละ 2 จังหวัด รวม 24 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนที่ครูใช้มากได้แก่ ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ มอบหมายงานให้นักเรียนทำ ให้นักเรียนหาแบบฝึกหัดและอธิบาย ครูให้นักเรียนทำกิจกรรม เป็นรายบุคคลไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม ด้านการใช้อุปกรณ์การสอน พฤติกรรมที่พบ มีทั้งใช้และไม่ใช้อุปกรณ์ สำหรับการใช้อุปกรณ์พฤติกรรมที่พบมากที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเรื่องที่สอน พฤติกรรมการสอนของครูที่พบมากที่สุดคือ บรรยายและใช้อุปกรณ์ช่วย รองลงมาคือ บรรยายเพียงอย่างเดียว บรรยายภาศในห้องเรียน อยู่ในเกณฑ์ดี สนุกสนานมีชีวิตชีวา และนักเรียนทำงานด้วยความเต็มใจ ส่วน พฤติกรรมที่พบว่าเกิดขึ้นน้อยมากหรือไม่เกิดขึ้นเลยคือ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการอภิปราย การเล่นบทบาทสมมุติ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี 2525 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยสภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในด้านการเรียนการสอนและด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน มีดังนี้ ด้านการเรียนการสอน ปัญหาที่สำคัญที่เป็นเหตุให้ครูไม่สามารถปฏิบัติตามแผนการสอนได้ครบถ้วนคือ ครู - นักเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน แผนการสอนเสนอแนะกิจกรรมมากเกินไป เวลาไม่พอ กิจกรรมไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และครูไม่ถนัดสอนในบางเรื่อง ส่วนปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ที่สำคัญคือครูไม่สามารถจัดหาจัดหาและใช้อุปกรณ์การสอนได้ครบถ้วน ขาดงบประมาณ วัสดุ ไม่มีเวลาจัดหา จัดหา และขาดฝีมือในการผลิต

ศรีสมร สอนเจริญ (ศรีสมร สอนเจริญ 2525 : 71) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในด้านการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา อาเภอศรีสังขาลย์ จังหวัดสุโขทัย พบว่า ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ต้องการความช่วยเหลือในด้านงบประมาณการจัดซื้อสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นันทวัลย์ ศรีบุญพร (นันทวัลย์ ศรีบุญพร 2527 : 98 - 99) พบว่า ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพตามคู่มือครู ไม่เข้าใจเรื่องการสอนซ่อมเสริม ขาดงบประมาณสำหรับการสร้างสื่อ ขาดเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ประเภท เทปวิทยุ เพื่อให้ฝึกทักษะต่าง ๆ และที่สำคัญคือ ครูไม่สนใจในการใช้สื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทองสุข รวยสูงเนิน (ทองสุข รวยสูงเนิน 2526 : 93 - 97) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียน ผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดสุรินทร์ พบว่า พฤติกรรมการใช้วิธีสอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ วิธีการบอกอธิบายหรือบรรยาย รองลงมาคือ การสนทนา ซักถาม อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็น วิธีการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และวิธีให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ส่วนพฤติกรรมการใช้เทคนิคการสอนที่ครูปฏิบัติคือ ครูบอกอธิบายหรือบรรยาย รายละเอียดก่อนแล้วสรุปเป็นกฎเกณฑ์ ครูใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับวัยและเนื้อหา ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น ส่วนพฤติกรรมการใช้สื่อการสอน ครูใช้สื่อการสอนประเภทบัตรความมากที่สุด ส่วนรองลงมาคือ ครูใช้แถบประโยคหรือแผนภูมิประกอบการสอน ครูใช้กระดานดำเสนอเนื้อหาสาระของบทเรียน ครูใช้หนังสือหรือแบบฝึกหัดประกอบการสอน ครูใช้สื่อเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้รายละเอียด ครูเตรียมสื่อไว้พร้อมที่จะหยิบใช้ทันที ครูใช้สื่อที่มีขนาดเหมาะสมชัดเจน ถูกต้อง พฤติกรรมการสอนที่ครูไม่ปฏิบัติเลยคือ วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

／ สุภา ศีลสร (สุภา ศีลสร 2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาการสอนของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 505 คน พบว่าสิ่งที่ควรจัดให้มีการพัฒนาเร่งด่วนสำหรับครูประถมศึกษาคือ การสร้างวินัยให้แก่เด็ก การวัดและประเมินผล การผลิตและการใช้สื่อการสอน การเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสม การสอนซ่อมเสริม การจัดศูนย์การเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า ปัญหาการเลือกใช้วิธีสอนและปัญหาด้านสื่อการสอน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาให้ครูประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ เพื่อทักษะและความสามารถในการสอนให้ประสบผลสำเร็จ

วิรัตน์ เลาหวัณ (วิรัตน์ เลาหวัณ 2527 : 75 - 77) ได้ศึกษาพฤติกรรมของครูที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประทับใจในทางบวกและทางลบ โดยใช้ Critical Incident Technique

พบว่า พฤติกรรมครูที่ประทับใจในทางบวกของนักเรียนคือ การมีเทคนิคการสอนที่อธิบายเข้าใจง่าย มีจิตวิทยาในการสอน มีการให้การเสริมแรงและกำลังใจแก่เด็ก มีเหตุผลในการลงโทษ มีความรักห่วงใย ห่วงดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ศิษย์ พฤติกรรมครูที่ประทับใจในทางลบของนักเรียน คือ การไม่รู้จักใช้จิตวิทยาในการสอนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การใช้เทคนิคและวิธีสอนที่ไม่ดี การลงโทษโดยไม่มีความจำเป็น

สุชน พรเสริมลักษณ์ (สุชน พรเสริมลักษณ์ 2527 : 61) ได้ศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติทางกายภาพของสื่อการสอนระดับประถมศึกษา และจัดอันดับคุณค่าของสื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัยตามกลุ่มประสบการณ์ พบว่า วัสดุที่ใช้ในการผลิตสื่อการสอนเป็นประเภทกระดาษมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประเภทไม้ พลาสติก และวัสดุอื่น ๆ ไม้เป็นวัสดุที่ใช้ผลิตสื่อสอนน้อยที่สุด สื่อการสอนที่มีมากที่สุดได้แก่ ของตัวอย่าง เกม บัตรภาพ และของจำลอง ส่วนประเภทสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นและมีขายน้อยได้แก่ แผนภูมิ แผ่นป้ายสาธิตและกระดานดำ

ศศิธร วงษ์เมตตา (ศศิธร วงษ์เมตตา 2528 : 91) ได้ศึกษาถึงการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ตามทัศนะของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารที่ไม่สังกัดสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เห็นด้วยกับการจัดให้มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งและแนวทางในการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เป็นไปเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของการประถมศึกษาโดยตรง และอาจแก้ไขปัญหาของการจัดการศึกษาได้อย่างตรงเป้าหมายที่สุด เช่น การแก้ปัญหาการเรียนการสอน

จากงานวิจัยดังกล่าวที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ยังประสบปัญหาในการเรียนการสอนอยู่มาก โดยเฉพาะปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งครูยังยึดถือการสอนโดยอาศัยครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ ครูยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนมาก กิจกรรมการเรียนการสอนไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม ไม่ได้ฝึกให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น การวัดผลการเรียนการสอนยังเน้นการท่องจำมากกว่าด้านอื่น ๆ และปัญหาที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือ ปัญหาด้านสื่อการสอน กล่าวคือ ครูยังมีปัญหาในการผลิตและใช้สื่อ ขาดแคลนสื่อการสอนที่ดี ครูยังใช้สื่อการสอนไม่เหมาะสมกับผู้เรียนและกิจกรรม และยังมีครูอีกจำนวนมากที่สอนโดยใช้สื่อการสอนไม่สม่ำเสมอ จะเห็นได้ว่าโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) เป็นความพยายามอย่างหนึ่งในการแก้ปัญหการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยจัดและดำเนินงานในรูปของศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลส่วนหนึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นการประเมินโครงการคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ว่าได้รับความสำเร็จ หรือมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาได้ก็เพียงใด

บทที่ 3

วิธีการในการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน 23 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 37 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 60 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายชั้น โดยมีคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครพนม จำนวน (15) คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน (8) คน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2529 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จำนวน (19) คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน (18) คน และ

2. เป็นครูที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
จำนวน 16) คน และเป็นครูที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือ
สุขาภิบาล จำนวน 44 คน และ

3. เป็นครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 1 - 4 จำนวน 44 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6
จำนวน 16) คน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	อำเภอ	ที่ตั้งของ โรงเรียน	ระดับชั้น ที่สอน	จำนวน ทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง	รวม
นครพนม	เมือง	ในเมือง	ป. 1 - 4	402	3	23
			ป. 5 - 6	135	1	
		นอกเมือง	ป. 1 - 4	1,158	9	
			ป. 5 - 6	257	2	
	ท่าอุเทน	ในเมือง	ป. 1 - 4	119	1	
			ป. 5 - 6	270	2	
		นอกเมือง	ป. 1 - 4	378	3	
			ป. 5 - 6	261	2	
บุรีรัมย์	เมือง	ในเมือง	ป. 1 - 4	384	3	37
			ป. 5 - 6	256	2	
		นอกเมือง	ป. 1 - 4	1,526	12	
			ป. 5 - 6	248	2	
	ประโคนชัย	ในเมือง	ป. 1 - 4	263	2	
			ป. 5 - 6	259	2	
		นอกเมือง	ป. 1 - 4	1,408	11	
			ป. 5 - 6	376	3	

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสังเกตการสอน จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้สอนที่ถูกสังเกตพฤติกรรมการสอน เช่น ที่ตั้งของโรงเรียนที่ทำการสอน ระดับชั้นที่สอน วิชาที่สอน เรื่องที่สอน จำนวนคาบที่สอน เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมการสอน เป็นแบบสำรวจรายการ (คั่งแสดงในภาคผนวก) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ มีรายการพฤติกรรม 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน มีรายการพฤติกรรม 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน มีรายการพฤติกรรม 6 ข้อ

แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยนำแบบสังเกตการสอนไปสังเกตการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน โดยใช้ผู้สังเกต 3 คน เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Coefficient of Concordance) ระหว่างผู้สังเกตปรากฏว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง .96 จัดได้ว่ามีความเชื่อมั่นสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือในการหาวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทหาหนังสือราชการถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อขออนุญาตในการสังเกตการสอนทั้ง 2 จังหวัด รวม 4 อำเภอ
2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอรายละเอียดเบื้องต้นบันทึกในแบบสังเกตพฤติกรรมตอนที่ 1
3. ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยวิธีเข้าไปสังเกตการสอนในห้องเรียน ขณะที่มีการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และบันทึกข้อมูลลงในแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้วยตนเอง ห้องเรียนละ 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ 2 - 3 คาบ (40 - 60 นาที) การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเมือง เริ่มสังเกตตั้งแต่วันที่ 12 มกราคม 2530 ถึงวันที่ 27 มกราคม 2530 ในอำเภอประโคนชัย ตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2530 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2530 รวมจำนวนครั้งที่สังเกตการสอนในจังหวัดบุรีรัมย์ 37 ครั้ง และการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดนครพนม อำเภอเมือง เริ่มสังเกตตั้งแต่วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2530 ถึงวันที่ 6 มีนาคม 2530 ในอำเภอท่าอุเทน ตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม 2530 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2530 รวมจำนวนครั้งที่สังเกตการสอนในจังหวัดนครพนม 23 ครั้ง

การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนมาวิเคราะห์ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ทรววจให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน โดยให้คะแนนในรายการแต่ละข้อเป็น 1 และ 0 คือ ถ้าปฏิบัติให้ 1 ไม่ปฏิบัติให้ 0

2. คำนวณหาค่าร้อยละของพฤติกรรมการสอนที่ครูปฏิบัติเป็นรายข้อ
3. คำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการสอนที่ครูปฏิบัติ เพื่อทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยตามตัวแปรที่ศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Coefficient of Concordance) ระหว่างผู้สังเกต (ลัทธิวัลย์ หวังพานิช 2529 : 411)

$$W = \frac{S}{\frac{1}{12} k^2 (N^3 - N)}$$

เมื่อ	W	แทน	ค่า Coefficient of Concordance
	S	แทน	ผลรวมกำลังสองของค่าความแตกต่างระหว่างผลรวมของอันดับ กับคะแนนเฉลี่ย
	k	แทน	จำนวนผู้สังเกต
	N	แทน	จำนวนผู้ถูกสังเกต

2. ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการสอนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มโดยใช้ t - test ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}} \quad (\text{Ferguson. 1971 . 152})$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอัตราส่วนวิกฤต
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 2
	N_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มที่ 1
	N_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการ เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) พฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง และพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะแยกวิเคราะห์และเสนอข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน
2. พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน
3. พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน

พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ใน
และนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพส. 7)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพส. 7)
ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน
โดยคำนวณหาค่าร้อยละของพฤติกรรมการสอนเป็นรายข้อ ปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 4 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัด
ที่อยู่ภายในและนอกโครงการ คำนวณการใช้สื่อ

พฤติกรรมการสอน	ในโครงการ 23 คน		นอกโครงการ 37 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	20	86.95	27	72.97	47	78.33
2. ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้ พร้อมจะใช้ทันที	21	91.30	28	75.67	49	81.66
3. ครูใช้อุปกรณ์การสอนนำเข้าสู่ว บทย่อย	9	39.13	9	39.13	18	30.00
4. ครูใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการ อธิบายเนื้อหาบทเรียน	18	78.26	27	72.97	45	75.00
5. ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน	4	17.39	2	5.40	6	10.00
6. ครูใช้อุปกรณ์การสอนโดยให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการใช้	17	73.91	15	40.54	32	53.33
7. ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหา บทเรียน	21	91.30	29	78.37	50	83.33
8. ครูใช้อุปกรณ์การสอนสร้างความ สนใจของนักเรียน	16	69.56	17	49.94	33	55.00
9. ครูใช้อุปกรณ์การสอนอย่าง คล่องแคล่ว	21	91.30	28	75.67	44	73.33

จากตาราง 4 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ด้านการใช้สื่อ พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะใช้ทันที ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน และครูใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่ว คิดเป็นร้อยละ 91.30 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 17.39 ส่วนครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่นอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุด คือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.37 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะใช้ทันที คิดเป็นร้อยละ 75.67 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 5.40

ตาราง 5 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัด
ที่อยู่ในและนอกโครงการ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

พฤติกรรมการสอน	ในโครงการ 23 คน		นอกโครงการ 37 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา	17	73.91	27	72.97	44	73.33
2. ครูให้ความสนใจนักเรียนได้ทั่วถึง	10	43.47	11	29.72	21	35.00
3. ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียน เกิดความสนใจในการเรียน	20	86.95	33	89.18	53	88.33
4. ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียน มีความกระตือรือร้น	19	82.60	31	83.78	50	83.33
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็น	16	69.56	16	43.24	32	53.33
6. ครูยอมรับความคิดเห็นของ นักเรียน	15	65.21	15	40.54	30	50.00
7. ครูกระตือรือร้นในการสอน	20	86.95	34	91.89	54	90.00
8. ครูให้การเสริมแรง	7	30.45	10	27.02	17	28.33

จากตาราง 5 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและครูกระตุ้นในการสอน คิดเป็นร้อยละ 86.95 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น คิดเป็นร้อยละ 82.60 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้การเสริมแรง คิดเป็นร้อยละ 30.43 ส่วนครูที่สอนอยู่นอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูกระตุ้นในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.89 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 89.18 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้การเสริมแรง คิดเป็นร้อยละ 27.02

ตาราง 6 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัด
ที่อยู่ในและนอกโครงการ ด้านการใช้วิธีสอน

พฤติกรรมการสอน	ในโครงการ 23 คน		นอกโครงการ 37 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน	23	100.00	36	97.29	59	98.33
2. ครูให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้ หรือค้นคว้าหาคำตอบด้วย ตนเอง	15	65.21	22	59.45	37	61.66
3. ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน	7	30.43	8	21.62	15	25.00
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ระหว่างนักเรียนด้วยกัน	10	43.47	8	21.62	18	30.00
5. ครูให้นักเรียนรู้ผลการปฏิบัติงาน ทันที	17	73.91	14	37.83	31	51.66
6. ครูจัดเนื้อหาที่มีกระบวนการตาม ลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก	20	86.95	29	78.37	49	81.66

จากตาราง 6 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ด้านการใช้วิธีสอน พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 100 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูจัดเนื้อหา มีกระบวนการตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก คิดเป็นร้อยละ 86.95 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 30.43 ส่วนครูที่สอนอยู่นอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 97.29 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูจัดเนื้อหา มีกระบวนการตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก คิดเป็นร้อยละ 78.37 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน และครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามระหว่างนักเรียนด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 21.26

เพื่อที่จะให้ทราบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในโครงการกับนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ผู้วิจัยได้ให้ค่าคะแนนในรายการพฤติกรรมการสอน โดยให้คะแนนปฏิบัติเป็น 1 ไม่ปฏิบัติให้เป็น 0 แล้วนำมาหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ $t - test$ ได้ผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในโครงการกับนอกโครงการ

พฤติกรรมการสอน	ในโครงการ 23 คน		นอกโครงการ 37 คน		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
จำนวนการใช้สื่อ	6.391	4.339	4.783	7.729	2.556*
จำนวนการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	5.391	2.794	4.783	3.951	1.274
จำนวนการใช้วิธีสอน	4.000	2.181	3.162	1.861	2.211*
ค่าเฉลี่ยรวม	5.419	3.105	4.360	4.513	2.093*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ จำนวนการใช้สื่อและจำนวนการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ มีพฤติกรรมการสอนทั้งทางจำนวนการใช้สื่อและจำนวนการใช้วิธีสอนดีกว่าครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่นอกโครงการ ส่วนพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ใน
เมืองและนอกเมือง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน โดยคานวณหาร้อยละของพฤติกรรมการสอนเป็นรายข้อ ปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 8 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียน
ที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง คำนวณการใช้สื่อ

พฤติกรรมการสอน	ในเมือง 16 คน		นอกเมือง 44 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม วัยของผู้เรียน	15	93.75	32	72.72	47	78.33
2. ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้ พร้อมจะใช้ทันที	16	100.00	33	75.00	49	81.66
3. ครูใช้อุปกรณ์การสอนนำเข้าสู่ว บทย่อย	6	37.50	12	27.27	18	30.00
4. ครูใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการ อธิบายเนื้อหาบทเรียน	14	87.50	31	70.45	45	75.00
5. ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน	1	6.25	5	11.36	6	10.00
6. ครูใช้อุปกรณ์การสอนโดยให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้	10	62.50	22	50.00	32	53.33
7. ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับ เนื้อหาบทเรียน	16	100.00	34	77.27	50	83.33
8. ครูใช้อุปกรณ์การสอนสร้างความ สนใจ	12	75.00	21	47.72	33	55.00
9. ครูใช้อุปกรณ์การสอนอย่าง คล่องแคล่ว	14	87.50	30	68.18	44	73.33

จากตาราง 8 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมือง ด้านการใช้สื่อ พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะใช้ทันทีและครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 93.75 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ส่วนครูที่สอนอยู่นอกเมือง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 77.72 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะใช้ทันที คิดเป็นร้อยละ 75.00 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ

ตาราง 9 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียน
ที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง คำนวณการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

พฤติกรรมการสอน	ในเมือง 16 คน		นอกเมือง 44 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา	13	81.25	31	70.45	44	73.33
2. ครูให้ความสนใจนักเรียนได้ ทั่วถึง	8	50.00	13	29.54	21	35.00
3. ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียน เกิดความสนใจในการเรียน	14	87.50	39	88.63	53	88.33
4. ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียน มีความกระตือรือร้น	14	87.50	36	81.81	50	83.33
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็น	10	62.50	22	50.00	32	53.33
6. ครูยอมรับความคิดเห็นของ นักเรียน	10	62.50	20	45.45	30	50.00
7. ครูกระตือรือร้นในการสอน	15	93.75	39	88.63	54	90.00
8. ครูให้การเสริมแรง	6	37.50	11	25.00	17	28.33

จากตาราง 9 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมือง ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการสอน คิดเป็นร้อยละ 93.75 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น คิดเป็นร้อยละ 87.50 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้การเสริมแรง คิดเป็นร้อยละ 37.50 ส่วนครูที่สอนอยู่นอกเมือง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและครูกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการสอน คิดเป็นร้อยละ 88.63 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น คิดเป็นร้อยละ 81.81 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้การเสริมแรง คิดเป็นร้อยละ 25.00

ตาราง 10 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียน
ที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ด้านการใช้วิธีสอน

พฤติกรรมการสอน	ในเมือง 16 คน		นอกเมือง 44 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน	16	100.00	43	97.72	59	98.33
2. ครูให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้ หรือค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	10	62.50	27	61.36	37	61.66
3. ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน	6	37.50	9	20.45	15	25.00
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ระหว่างนักเรียนด้วยกัน	6	37.50	12	27.27	18	30.00
5. ครูให้นักเรียนรู้ผลการปฏิบัติงาน ทันที	10	62.50	21	47.72	31	51.66
6. ครูจัดเนื้อหาที่มีกระบวนการ ความลาดับชั้นจากง่ายไปหา ยาก	15	93.75	34	77.27	49	81.66

จากตาราง 10 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมือง ด้านการใช้วิธีสอน พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 100 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูจัดเนื้อหา มีกระบวนการตามลำดับชั้นจากง่ายไปหายาก คิดเป็นร้อยละ 93.75 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียนและครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามระหว่างนักเรียนด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ส่วนครูที่สอนอยู่นอกเมือง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 97.72 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูจัดเนื้อหา มีกระบวนการตามลำดับชั้นจากง่ายไปหายาก คิดเป็นร้อยละ 77.27 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 20.45

เพื่อที่จะให้ทราบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง ผู้วิจัยได้ให้ค่าคะแนนในรายการพฤติกรรมการสอน โดยให้คะแนนปฏิบัติเป็น 1 ไม่ปฏิบัติให้เป็น 0 แล้วนำมาหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ $t - test$ ได้ผลดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง

พฤติกรรมการสอน	ในเมือง 16 คน		นอกเมือง 44 คน		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
จำนวนการใช้สื่อ	6.500	2.000	5.000	8.232	2.681*
จำนวนการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	5.625	4.650	4.795	3.050	1.385
จำนวนการใช้วิธีสอน	3.957	2.195	3.318	2.035	1.446
ค่าเฉลี่ยรวม	5.526	2.948	4.488	4.439	0.442

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง จำนวนการใช้สื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมือง มีพฤติกรรมการสอนจำนวนการใช้สื่อ ต่ำกว่าครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง ส่วนพฤติกรรมการสอนจำนวนการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและจำนวนการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน โดยคำนวณค่าร้อยละของพฤติกรรมการสอนเป็นรายข้อ ปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 12 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จำนวนที่ใช้สื่อ

พฤติกรรมการสอน	ป. 1 - 4 44 คน		ป. 5 - 6 16 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูใช้อุปกรณ์การสอนเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	34	77.27	13	81.25	47	78.33
2. ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะใช้ทันที	35	79.54	14	87.50	49	81.66
3. ครูใช้อุปกรณ์การสอนนำเข้าสู่วิทยาการ	13	29.54	5	31.25	18	30.00
4. ครูใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการอธิบายเนื้อหาบทเรียน	32	72.72	13	81.25	45	75.00
5. ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน	3	6.81	3	18.75	6	10.00
6. ครูใช้อุปกรณ์การสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้	22	50.00	10	62.50	32	53.33
7. ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน	36	81.81	14	87.50	50	83.33
8. ครูใช้อุปกรณ์การสอนสร้างความสนใจ	20	45.45	13	81.25	33	55.00
9. ครูใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่ว	30	68.18	14	87.50	44	73.33

จากตาราง 12 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ด้านการใช้สื่อ พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.81 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะใช้ทันที คิดเป็นร้อยละ 79.54 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 6.81 ส่วนครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะใช้ทันที ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียนและครูใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่ว คิดเป็นร้อยละ 87.50 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 18.75

ตาราง 13 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการสร้างบรรยากาศ
ในห้องเรียน

พฤติกรรมการสอน	ป. 1 - 4 44 คน		ป. 5 - 6 16 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา	30	68.18	14	87.50	44	73.33
2. ครูให้ความสนใจนักเรียนได้ ทั่วถึง	15	34.09	6	37.50	25	35.00
3. ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียน เกิดความสนใจในการเรียน	36	84.09	16	100.00	53	88.33
4. ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียน มีความกระตือรือร้น	34	77.27	16	100.00	50	83.33
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็น	21	47.72	11	68.75	32	53.33
6. ครูยอมรับความคิดเห็นของ นักเรียน	20	45.45	10	62.50	30	50.00
7. ครูกระตือรือร้นในการสอน	38	86.36	16	100.00	54	90.00
8. ครูให้การเสริมแรง	11	25.00	6	37.50	17	28.33

จากตาราง 13 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม
 ประสมการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ด้านการสร้างบรรยากาศ
 ในห้องเรียน พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการสอน คิดเป็น
 ร้อยละ 86.36 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียน
 เกิดความสนใจในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.09 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ
 ครูให้การเสริมแรง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ส่วนครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
 5 – 6 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความ
 สนใจในการเรียน ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและครูกระตุ้น
 รื้อฟื้นในการสอน คิดเป็นร้อยละ 100 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้ความ
 สนใจนักเรียนได้ทั่วถึงและครูให้การเสริมแรง คิดเป็นร้อยละ 37.50

ตาราง 14 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้วิธีสอน

พฤติกรรมการสอน	ป. 1 - 4 44 คน		ป. 5 - 6 16 คน		รวม 60 คน	
	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ	ปฏิบัติ	ร้อยละ
1. ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน	43	97.72	16	100.00	59	98.33
2. ครูให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้ หรือค้นคว้าหาคำตอบด้วย ตนเอง	27	61.36	10	62.50	37	61.66
3. ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน	12	27.27	3	18.75	15	25.00
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ระหว่างนักเรียนด้วยกัน	12	27.27	6	37.50	18	30.00
5. ครูให้นักเรียนรู้ผลการปฏิบัติงาน ทันที	22	50.00	9	56.25	31	51.66
6. ครูจัดเนื้อหาที่มีกระบวนการ ความลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก	25	79.54	14	87.50	42	81.66

จากตาราง 14 แสดงว่าพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ด้านการใช้วิธีสอน พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 97.72 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูจัดเนื้อหาที่กระบวนการตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก คิดเป็นร้อยละ 79.54 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียนและครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามระหว่างนักเรียนด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 27.27 ส่วนครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 100 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากรองลงมาคือ ครูจัดเนื้อหาที่กระบวนการตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก คิดเป็นร้อยละ 87.50 พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน คิดเป็นร้อยละ 18.75

เพื่อที่จะให้ทราบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ผู้วิจัยได้ให้ค่าคะแนนในรายการพฤติกรรมการสอน โดยให้คะแนนปฏิบัติเป็น 1 ไม่ปฏิบัติให้เป็น 0 แล้วนำมาหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ $t - test$ ได้ผลดังตาราง 15

ตาราง 15 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

พฤติกรรมการสอน	ป. 1 - 4 16 คน		ป. 5 - 6 44 คน		t
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2	
ด้านการใช้สื่อ	5.113	6.800	6.187	6.962	-1.400
ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน	4.681	3.710	5.937	2.062	-2.730*
ด้านการใช้วิธีสอน	3.431	2.081	3.625	2.516	-0.432
ค่าเฉลี่ยรวม	4.614	4.176	5.432	3.847	-1.418

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ดีกว่าครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ส่วนพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ และด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อและด้านการใช้วิธีสอน ใกล้เคียงกันกับครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษากันว่า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพท. 7) ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ปีการศึกษา 2529 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพท. 7)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ปีการศึกษา 2529 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองและอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน 23 คน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ปีการศึกษา 2529 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองและอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 37 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของครูผู้สอนที่สังเกตสังเกตพฤติกรรมการสอน

ตอนที่ 2 แบบบันทึกพฤติกรรมการสอน เป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ

ส่วนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศ

ในห้องเรียน

ส่วนที่ 3 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยวิธีเข้าไปสังเกตการสอนในห้องเรียน ขณะที่มีการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และบันทึกข้อมูลลงในแบบพฤติกรรมการสอนด้วยตนเอง ห้องเรียนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 2 - 3 คาบ แล้วรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน มาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าร้อยละของพฤติกรรมการสอนของครูตามตัวแปรที่ต้องการศึกษาเป็นรายข้อคือ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน ตามตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้ t - test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ด้านการใช้สื่อและด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง ด้านการใช้สื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อและด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (กพท. 7)

1.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการ คำนวณการใช้สื่อการสอน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ใน
โครงการ ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน มากกว่าครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่นอก
โครงการ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
(กพท. 7) ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งจะแก้ไขปัญหการเรียนการสอนในโรงเรียน
ประถมศึกษา เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ในโครงการ โดยจัด
อยู่ในรูปของศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการศึกษาของ กติธร วงษ์เมตตา (กติธร วงษ์เมตตา 2528 : 91)
พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นมากต่อการแก้ปัญหาของ
โรงเรียนประถมศึกษา เช่น ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนจะเข้ามามีบทบาทในด้านการใช้บริการสื่อ ผลิตสื่อ ยืมสื่อ ซ่อมแซมสื่อ
ซึ่งจะทำให้โรงเรียนภายในกลุ่มได้ใช้บริการนี้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษา
ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (เอกสารแนะนำโครงการ
พัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา กพท. 7 2529 : 1) พบว่า ครูที่ทำการสอนอยู่ใน
ในจังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษ ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
(กพท. 7) มีพฤติกรรมการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม
การเรียนการสอน มีการใช้สื่อการสอนจากศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ประสิทธิภาพสูงขึ้น

สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (กศท. 7) ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน มากกว่าครูผู้สอนที่อยู่นอกโครงการ อาจมีสาเหตุดังนี้

1. ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ ได้รับการอบรมสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนการผลิตสื่อ ขอมแซมสื่อต่าง ๆ ได้ใช้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ
2. ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ ได้รับการบริการยืมสื่อจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งตรงกับข้ากับครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่นอกโครงการ ต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนสื่อ
3. ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ ได้รับงบประมาณค่าวัสดุการเรียนการสอนสนับสนุนเพียงพอ แต่ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่นอกโครงการได้รับงบประมาณค่าวัสดุสนับสนุนไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาค่าวัสดุใหญ่ของโรงเรียนประถมศึกษาทุก ๆ ไป
4. ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ ได้รับการสนับสนุนเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการติดตามประเมินผลโครงการอย่างใกล้ชิด จึงเป็นเหตุให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความกระตือรือร้นตื่นตัวในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

1.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการ คำนึงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ มีพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ มีพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูทุกคนต่างก็มีความรู้ความสามารถในการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เกิดขึ้นได้

มากพอ ๆ กัน เพราะจบการศึกษาระดับสูงใกล้เคียงกันหรือเท่ากัน นอกจากนี้บุคลิกลักษณะของครูที่สอนในและนอกโครงการ อาจมีบุคลิกลักษณะคล้ายคลึงกัน เพราะบุคลิกลักษณะมีอิทธิพลต่อการสร้างบรรยากาศ จากการศึกษาของวิทฮอลล์ และเลวิส (Withall and Lewis, 1967 : 693) พบว่า บุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของครูขณะอยู่ในชั้นของตน จะเป็นสิ่งที่สร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นเองได้เป็นอย่างดี

1.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในจังหวัดที่อยู่ในกับนอกโครงการ ด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้หรือค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง มากกว่าครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่นอกโครงการ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก

1. ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ ได้รับการอบรมแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน เทคนิคการสอนต่าง ๆ จึงสามารถเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีกว่า

2. ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ ได้รับการบริการจากศูนย์วิชาการจังหวัดและศูนย์วิชาการกลุ่ม ในด้านสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้พฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอนของครูดีขึ้น

3. ครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในโครงการ ได้รับการนิเทศอย่างใกล้ชิด ทำให้ครูมีความกระตือรือร้น สนใจที่จะปรับปรุงวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เสมอ

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง

2.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง ด้านการใช้สื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมือง ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนมากกว่าครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง สาเหตุ

ที่ครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมือง มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อต่างจากครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง อาจเนื่องมาจากเหตุผลต่อไปนี้

1. โรงเรียนที่อยู่นอกเมือง อยู่ไกลจากแหล่งวิชาการ หรือสถานบริการด้านสื่อ การคมนาคมไม่สะดวก จึงทำให้การใช้บริการไม่คล่องตัวเหมือนโรงเรียนที่อยู่ในเมือง

2. โรงเรียนที่อยู่นอกเมือง ส่วนใหญ่แล้วผู้ปกครองจะมีฐานะไม่ดี ทำให้นักเรียนไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การสนับสนุนด้านการเงินที่จะซื้อวัสดุอุปกรณ์จากผู้ปกครองก็น้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับโรงเรียนที่อยู่ในเมือง ซึ่งผู้ปกครองและนักเรียนไม่มีปัญหาด้านฐานะ การสนับสนุนด้านการเงินที่จะซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนจึงดีไปด้วย

3. โรงเรียนที่อยู่นอกเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาเรื่องการขาดครูผู้สอน ครูเพียงคนเดียวต้องทำหน้าที่หลาย ๆ อย่าง จึงทำให้ครูไม่มีเวลาว่างที่จะมาผลิตสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัญญา สุจริตจิตร (สุกัญญา สุจริตจิตร 2522 : 149 - 153) พบว่า ครูไม่สนใจในการผลิตสื่อจากวัสดุท้องถิ่น และครูไม่มีเวลาพอที่จะผลิตสื่อ เนื่องจากต้องทำหน้าที่หลาย ๆ อย่าง

2.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง มีพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้ครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง มีพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูทุกคนต่างก็มีความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพใกล้เคียงกัน เพราะต่างก็ผ่านการสอบคัดเลือกบรรจุแต่งตั้งด้วยข้อสอบและการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการชุดเดียวกันมาแล้ว

2.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมือง ด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง

มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน ไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้ครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ครูในโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในเมืองหรือนอกเมือง ได้มีการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น มีการจัดอบรม แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนแก่ครูมากขึ้น มีการนิเทศติดตามผลอย่างจริงจัง มีการจัดตั้งศูนย์กลุ่มโรงเรียนเพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน และการจัดงานทัศนศึกษานอกสถานที่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีผลงานดีเด่น ทำให้ครูได้รับความรู้และแนวคิดในการเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนใดก็เช่นกัน นอกจากนี้ทั้งครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ต่างก็มีการศึกษาหาความรู้ด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ตามโครงการปรับปรุงสมรรถภาพครูประถมศึกษา จำนวน 20 เล่ม พฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน จึงไม่แตกต่างกันมากนัก

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

3.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการใช้สื่อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลวดี เรื่อง เศษ (กุลวดี เรื่อง เศษ 2518 : 61 - 63) พบว่า ครูที่ทำการสอนในระดับชั้นที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อการสอนไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้ครูที่ทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก

1. นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ต่างก็เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนจึงมีลักษณะไม่แตกต่างกัน เช่น เรื่องวันสำคัญ

2. เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในแต่ละระดับชั้นมีความต่อเนื่องกัน ลักษณะของสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนจึงไม่แตกต่างกันมากนัก

3. ครูแต่ละคน ต่างก็มองเห็นถึงความสำคัญในการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ ไม่แตกต่างกันมากนัก

3.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูที่ทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 มีพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างจากครูที่ทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 กล่าวคือครูที่ทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 สร้างบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นมากกว่าครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 สาเหตุที่ทำให้ครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีพฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน แตกต่างไปจากครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 เนื่องจาก

1. เนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีกิจกรรมการทดลองมากกว่าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จึงสนใจที่จะทดลอง และกระตือรือร้นที่จะทราบผลการทดลองของตนเอง จึงส่งผลให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศได้ดีกว่า

2. นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 สามารถทดลองค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ดีกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 จึงทำให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ได้ดีกว่า

3. ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ส่วนใหญ่แล้วครูจะสอนแบบบรรยาย เป็นผู้บอกความรู้ให้แก่เด็ก แต่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 การเรียนการสอนนั้น เด็กจะได้รับความรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนจึงแตกต่างกัน

3.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนระหว่างครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ด้านการใช้วิธีสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน ไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้ครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีสอน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ครูได้รับการอบรมแนะนำเกี่ยวกับการสอน การใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน ประกอบกับการติดตามผลอย่างจริงจัง ผู้สังเกตก็เป็นบุคคลเดียวกัน และครูแต่ละคนต่างก็มีความรู้ความสามารถจบการศึกษาระดับสูงมาเหมือนกัน จึงทำให้พฤติกรรมไม่แตกต่างกัน

ข้อสังเกตที่พบ

1. ครูส่วนมากไม่ว่าจะเป็นครูที่สอนในจังหวัดที่อยู่ในและนอกโครงการ ในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ยังใช้สื่อไม่เหมาะกับเนื้อหาและผู้เรียน สื่อที่ใช้ไม่สร้างความสนใจของนักเรียน การใช้สื่อยังไม่ถูกขั้นตอน ไม่เป็นกระบวนการ
2. การสอนของครูส่วนมาก ครูจะเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน มากกว่าที่จะเป็นนักเรียน ครูยังคงใช้การสอนโดยการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ การสรุปบทเรียนของครูก็นักจะใช้การบรรยายในการสรุปบทเรียน โดยไม่มีการใช้สื่อและนักเรียนช่วยในการสรุปบทเรียน ทำให้นักเรียนขาดความคิดรวบยอดที่สำคัญ ๆ
3. นักเรียนไม่มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองมากนัก เพราะครูจะเป็นผู้ให้เสียมากกว่า
4. ครูสอนโดยไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม ทำให้เด็กไม่มีทักษะในการคิด และการทำงานเป็นกลุ่ม เด็กจึงไม่สามารถที่จะทำเป็น คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น

5. ครูที่สอนในภาคเช้าจะมีพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้วิธีสอน ดีกว่าครูที่สอนในภาคบ่าย

6. เนื้อหาบางบทเรียนครูไม่สามารถที่จะนำสื่อมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้ เพราะไม่มีสื่อ เช่น การทดลองเรื่องจุลชีวัน ต้องใช้กล่องขยายมาช่วยในการทดลอง

ข้อเสนอแนะในการจัดการจัดการเรียนการสอน

1. ควรจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและมีการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันด้วยการทำงานกลุ่ม เน้นทักษะการคิดเป็น ทาเป็นและแก้ปัญหาเป็น ให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน

2. ครูควรจะใช้บริการจากศูนย์วิชาการให้มาก เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

3. จัดให้มีการอบรมการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามขั้นตอนของการใช้สื่อ และควรมีการนิเทศติดตามผลอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

4. ควรให้ครูได้ทัศนศึกษา ศึกษาดูงานตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีผลงานดีเด่น เพื่อครูจะได้รับความรู้และแนวคิดที่ดี มาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาและความต้องการของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ว่ามีความต้องการและปัญหาอะไรบ้างจากการใช้บริการศูนย์วิชาการ

2. ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ และในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบถึงสิ่งที่ต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมของโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7)

๖

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน คณะศึกษาศาสตร์
ภาคหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2524, 258 หน้า
- กุลวดี เรืองเดช พฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้
อุปกรณ์การสอน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2518, 64 หน้า อักสาเนา
- ขวัญใจ คงทรัพย์ สื่อการสอนขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 126 หน้า อักสาเนา
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน บทสรุปรวมผลงานวิจัยทางการศึกษา
และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เล่ม 1 โรงพิมพ์และทาบปกเจริญผล
2526, 306 หน้า
- _____ บทสรุปรวมผลงานวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
เล่ม 2 โรงพิมพ์และทาบปกเจริญผล 2526, 274 หน้า
- _____ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ รายงานการวิจัยประสิทธิภาพ
โรงเรียนประถมศึกษา โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2519,
43 หน้า
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน กองวิชาการ ผลการประเมิน
คุณภาพนักเรียนชั้น ป. 6 ระดับประเทศ (ฉบับย่อ) 2528, 37 หน้า
- _____ โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ. 7) ศูนย์วิชาการ
2529, 46 หน้า
- _____ การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน 2529, 24 หน้า อักสาเนา
- จงดี แสงเพชร และคนอื่น ๆ "กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" ประถมศึกษา
3 : 27 ธันวาคม 2524

- ทองสุข รวยสูงเนิน พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
จังหวัดสุรินทร์ วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527, 119 หน้า
 อักสาเนา
- ทวีป อภิลิทธิ์ "รูปแบบและวิธีสอนตามหลักสูตรใหม่ที่ยังไม่ได้ไปสู่การปฏิบัติจริง"
การศึกษาเอกชน 6 : 41 - 43 มิถุนายน 2524
- ธีระ รุญเจริญ การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2525,
 229 หน้า
- นวลพรรณ จันทนาคร ปัญหาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร ในการสอน
วิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 วิทยานิพนธ์ ก.ม.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 165 หน้า อักสาเนา
- นันทวัลย์ ตรีปัญญาพร สภาพปัญหาการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุทัยธานี ปรินิพนธ์
 ก.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2527, 145 หน้า อักสาเนา
- นาทรพย์ จันทร์หอม ความบ่งชี้ของนักเรียนต่อครูในเรื่องการลงโทษและการให้
รางวัล ปรินิพนธ์ ก.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2505,
 90 หน้า อักสาเนา
- มารุง กลักรเจริญ และฉวีวรรณ กิณางค์ วิธีสอนทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ พินุลโลก พิมพ์ 2527, 272 หน้า
- ประคับ เรืองมาลัย หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ วัฒนาพานิช
 2524, 740 หน้า
- ประภาพร ณะก็มี "สื่อการสอน" ว. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ 3 : 25 - 27
 (มก. - มก. 29)
- ประโยชน์ จันทรโชติ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด
สงขลา ปรินิพนธ์ ก.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2520, 115 หน้า อักสาเนา

เป็รื่อง กุมท เทคโนโลยีทางการศึกษา : สื่อการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษา

โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2519, 152 หน้า

พนัส หันนาสินทร์ การสอนค่านิยมและจริยธรรม โครงการตำรามหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยุโลก โรงพิมพ์พิชเชต กรุงเทพมหานคร 2523,
175 หน้า

เพราพรณ โภมมาลย์ "ปัญหาในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต" สารพัฒนาหลักสูตร 24 : 38 - 40 (กันยายน 2526)

ยุพดี นฤทุกข์ ปัญหาการใช้สื่อการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียน
ประถมศึกษาบางจังหวัดสิงห์บุรี วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2528, 174 หน้า อัสสาเนา

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 2
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2525, 930 หน้า

ลักคาวลัย หวังพานิช สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2529, 459 หน้า

วารี ธีระจิกร "วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" เอกสารการสอนชุดวิชา
การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 5 พิมพ์ครั้งที่ 2 หน้า 183 -
247 โรงพิมพ์ยูไนเท็ดโปรดักชั่น กรุงเทพมหานคร 2526

วิชัย วงบัวใหญ่ "ความต้องการพื้นฐานที่จะช่วยเสริมการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ"
ประชาศึกษา 29 : 11 2 - 5 มิถุนายน 2521

วินัย บุญไชย การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนวิทยาทาสร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ของนักศึกษากรุ ป.กท. ที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนวิทยาทาสร์เบื้องต้น โดย
วิธีสถานการณ้จำลองกับวิธีสอนตามปกติ วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 122 หน้า อัสสาเนา

วิรัตน์ เลาหวัณ การศึกษาพฤติกรรมของครู ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประทับใจในทางบวกและทางลบ โดยใช้
กริติกิเลสอินซิคენტเทคนิค วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2527, 137 หน้า อักสาเนา

วิชาการ (นามแฝง) "จัดการเรียนการสอนอย่างไร" การศึกษาเอกชน
 5 : 21 - 22 พฤศจิกายน 2522

วิชาการ, กรม คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จงเจริญ
 การพิมพ์ 2520, 144 หน้า

_____ คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อรุณการพิมพ์ 2524,
 573 หน้า

_____ กองวิจัยทางการศึกษา การวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้น
ที่สอนวิชาสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
 2518, 397 หน้า

_____ การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา (ฉบับทดลอง) พุทธศักราช 2521
และที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 (ฉบับย่อ) โรงพิมพ์
 สามเวริญพานิช 2524, 31 หน้า

_____ การศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2
 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2524, 60 หน้า

ศศิธร วงศ์เมตตา การดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ปรินิพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528, 130 หน้า อักสาเนา

ศรีสพร สอนจรรยา การศึกษาปัญหาการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาเภอศรีสังขาลย์ จังหวัด
สุโขทัย ปรินิพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2525, 102 หน้า อักสาเนา

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พิมพ์ครั้งที่ 2

โรงพิมพ์คุรุสภา 2521, 426 หน้า

_____ กรมวิชาการ แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 โรงพิมพ์คุรุสภา 2523, 163 หน้า

_____ บทความบรรยายงานการวิจัยทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 2519 -
2524 โรงพิมพ์การศาสนา 2525, 238 หน้า

_____ แนวทางให้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พิมพ์ครั้งที่ 2
โรงพิมพ์คุรุสภา 2525, 238 หน้า

สมพงษ์ พลสมบูรณ์ "ประสบการณ์ชีวิตในหลักสูตร" วิทยาสาร 17 : 14 กันยายน
2521

สมจิต สวชนไพบูลย์ เอกสารประกอบการสอน บทที่ 6 วิธีสังเกตการสอนอย่างมีระบบ
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2529,
34 หน้า โรเนียว

สมชาติ เทศแยม พฤติกรรมการสอนด้านการใช้อุปกรณ์การสอนและด้านทักษะทั่วไป
ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ปริญญาณพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 47 หน้า
อักษาเนา

สมพร ปาละจุม สมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครูประถมปีที่ 1 ในทัศนะของครูใหญ่
และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด ปริญญาณพนธ์ กต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2520, 40 หน้า อักษาเนา

สมนึก ลิ้มทอง และชาติรี อายุวัฒน์ หลักสูตรและบทเรียนชั้นประถมศึกษา
โอเคียนสโตร์ 2522, 285 หน้า

สันต์ ธรรมบำรุง เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 140 หน้า

สามัญศึกษา, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์ การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต โรงพิมพ์คุรุสภา 2522, 18 หน้า

สุชา จันทรเฒ จิตวิทยาในห้องเรียน โอเคียนสโตร์ 2521, 186 หน้า

- สุชน พรเสริมลักษณ์ การวิเคราะห์สื่อการสอนระดับประถมศึกษา วิทยานิพนธ์
ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527, 178 หน้า อักสาเนา
- สุนน อมรวิวัฒน์ "การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" เอกสาร
การสอนชุดวิชาวรรณกรรมประถมศึกษา หน้า 327 - 338 มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช สำนักพิมพ์กราฟฟิคอาร์ต 2526
- สุโขทัยธรรมาธิราช , มหาวิทยาลัย เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอน
ศึกษา หน่วยที่ 1 - 5 2524, 306 หน้า
- _____ เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนประถมศึกษา หน่วยที่ 8
โรงพิมพ์ยูไนเท็คโปรดักชั่น 2524, 269 หน้า
- _____ เอกสารการสอนชุดวิชาวรรณกรรมประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 7
อรุณการพิมพ์ 2525, 476 หน้า
- อัญชลี แจ่มเจริญ และคนอื่น ๆ วิธีสอนวิชากลุ่มทักษะ "ภาษาไทย" ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา โรงพิมพ์เจริญผล 2526,
130 หน้า
- อุคม นวลวดี ปัญหาและความต้องการของครูที่มีต่อการดำเนินงานด้านการส่งเสริม
ครูประจำการของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
พิษณุโลก ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
2524, 151 หน้า อักสาเนา
- Anderson, John., White Gwen and Eash Jurg., "The Use of Interaction
Analysis in BSCS Laboratory Block Classroom," The Journal of
Teacher Education. XVII 1966, pp. 169 - 173.
- Anderson, O. Roger, "A Quantitative Method to Assess Content
Structure in Verbal Interaction," Journal of Research in
Science Teaching. Vol 9, 1972. pp. 305 - 321.
- Amidon, Edmund & Michael, Giamatheo, "The Verbal Behavior of
Supervisor Elementary Teacher," in Interaction Analysis.
p. 186 - 188, Addison - Wesley Publishing Company, Massachusetts,
1967.
- Biddle, Bruce J., "Method and Concept in Classroom Research,"
Review of Educational Research. 37 : 346 - 347, June, 1967.
- Carline, John L., "In-Service Training Re-Examined," Journal of
Research and Development in Education. 4 : 103 - 105, 1970.

- Chester, Nolte M. An Introduction to School Administration Selected Reading. New York, The McMillan Company, 1966. 413 p.
- Clark, Leonard H. and Irvings, Star., Secondary School Teaching Methods. New York, Mcmillian Publishing, 1976. 446 p.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 3rd. ed., New York, McGraw - Hill, 1971. 492 p.
- Flander, Ned A. Analyzing Teaching Behaviors. Massachusetts : Addison, Wesley Publishing, 1970. 443 p.
- Gage, N.L., ed. Handbook of Research on Teaching. Chicago, American Educational Reserch Association, 1970. 1218 p.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 3 rd. ed., New York, McGraw - Hill Book, 1973. 681 p.
- Joseph, John P., "The Relationship between Teacher Behavior and The Incidence of Thought-provoking Question by Student," The Journal of Education Research. 62, 1968, 117 - 122.
- Karch, Robert R. and E.C., Estrabrook. 250 Teaching Toachniques. The Bruce Publishing Company, 1956. 131 pp.
- Kamura, Daphne Ardis. "Accessability and Teacher Utilization of the Newer Media in Jamaica Junior Seconary Classroom," Dissertation Abstracts International 38 : 3227 - A, December, 1977.
- Lea, Luisa Ebrd. "Instructional Behavior Patterns of Distinguished University Teachers," Dissertation Abstracts International. 8 : 4602 - A, February, 1978.
- Maples, Newson Battle, "A study of Elementary Stuent Teachers Patterns of Verbal Interaction and Attitucos as Affective by Self-Evaluation," Dissertation Abstracts. 32 . 341 A, 1971.
- Parrish, Wayne H., "A Study of the Effect of Inservice Training in Interaction Analysis on the Verbal Behavior of Experienced Teacher," Dissertation Abstracts. 29, 1969 : 3024 A.
- Rucinski, Phillips R., "The Motivation Effect of Two Reinforcement upon Lower and Middle Class Fifth Grade Children," The Journal of Educational Research. 61(1968), 368 - 370.
- Withall, J. "The development of a Teachique for the Measurment of Socail-Emotional climate in the classroom," Journ_l of Experinental Education. 17 : 147 - 136, March, 1949.
- Withall, John and Lewis W W., "Sociometry and the Teacher, Verbal control of Children's Behavior," in Handbook of Research Association. Chicago, Rand McNally, 1963.

ភាគដេញ

ภาคผนวก ก

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้สอนคนที่	ผลการวัดอันดับของผู้สังเกตการสอน			R_j	$R_j - \bar{R}_j$	$(R_j - \bar{R}_j)^2$
	1	2	3			
1	2	4	4	10	3.5	12.25
2	1	1	1	3	10.5	110.25
3	5	5	6	16	2.5	6.25
4	3	2	2	7	6.5	42.25
5	7	7	7	21	7.5	56.25
6	4	3	3	10	3.5	12.25
7	6	6	5	17	3.5	12.25
8	8	8	8	24	10.5	110.25
				$\Sigma R_j = 108$		362

$$R_j = 13.5$$

$$\begin{aligned}
 W &= \frac{S}{\frac{1}{12} k^2 (N^3 - N)} \\
 &= \frac{362}{\frac{1}{12} (3)^2 (8^3 - 8)} = .96
 \end{aligned}$$

มีสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง เท่ากับ .96

$$\begin{aligned}\chi^2 &= k (N - 1) W \\ &= 3 \times 7 \times .96 \\ &= 20.16\end{aligned}$$

ถ้า χ^2 จากตาราง

$$\begin{aligned}df &= (N - 1) \\ &= 7\end{aligned}$$

$$\chi^2_{.01} = 18.475$$

มีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญที่ .01

ภาคผนวก ข

แบบสั่ง เกตพฤติกรรมการสอน

แบบสำรวจพฤติกรรมการสอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของครูที่ถูกสำรวจพฤติกรรมการสอน

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตการสอนกา ✓ ในช่อง ☐ ซึ่งตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสังเกตการสอน

1. วิชาที่สอน ☐ คณิตศาสตร์
☐ ภาษาไทย
☐ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

2. เรื่องที่สอน.....
 จำนวนคาบ..... คาบ

3. ทาการสอนระดับชั้น

- ☐ ประถมศึกษาปีที่ 1
☐ ประถมศึกษาปีที่ 2
☐ ประถมศึกษาปีที่ 3
☐ ประถมศึกษาปีที่ 4
☐ ประถมศึกษาปีที่ 5
☐ ประถมศึกษาปีที่ 6

4. ที่ตั้งโรงเรียนที่ทาการสอน

- ☐ ในเมือง (ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล)
☐ นอกเมือง (นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล)

5. สังกัดโรงเรียนที่ท่านการสอน

- ☐ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม
- ☐ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมือเมือง
- ☐ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าอุเทน
- ☐ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์
- ☐ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมือเมือง
- ☐ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย

ตอนที่ 2 แบบบันทึกพฤติกรรม

ส่วนที่ 1

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของครู

☐ ใช้สื่อการสอน

☐ ไม่ใช้สื่อการสอน

(ถ้าใช้สื่อการสอนให้ผู้สังเกตบันทึกข้อส่วนที่ 1 ข้อ ข. ถ้าไม่ใช้สื่อการสอนให้ผู้สังเกตบันทึกข้อเฉพาะส่วนที่ 2, 3)

หมายเหตุ แหล่งที่มาของสื่อการสอน

- ☐ จัดทำขึ้นเอง
- ☐ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
- ☐ ศูนย์วิชาการจังหวัด
- ☐ โรงเรียนวัดซ้อ จักทำ
- ☐ อื่น ๆ

ข. แบบบันทึกพฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อ
(ให้ผู้สังเกตกา ✓ ในช่องที่ผู้สอนแสดงพฤติกรรม)

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ข้อสังเกตที่พบ
1	ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับวัย ของผู้เรียน			
2	ครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เตรียมไว้พร้อมจะ ใช้ทันที			
3	ครูใช้อุปกรณ์การสอนนำเข้าสูบทเรียน			
4	ครูใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการอธิบาย เนื้อหาบทเรียน			
5	ครูใช้อุปกรณ์การสอนสรุปบทเรียน			
6	ครูใช้อุปกรณ์การสอนโดยให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์			
7	ครูใช้อุปกรณ์การสอนตรงกับเนื้อหา บทเรียน			
8	ครูใช้อุปกรณ์การสอนเร้ากว่าสนใจ ของนักเรียน			
9	ครูใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่ว			

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสอนด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ข้อสังเกตที่พบ
1	ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมีชีวิตชีวา			
2	ครูให้ความสนใจนักเรียนได้ทั่วถึง			
3	ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน			
4	ครูสร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น			
5	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น			
6	ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน			
7	ครูกระตุ้นการสนใจในการสอน			
8	ครูให้การเสริมแรง			

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการสอนก่อนการใช้วิธีสอน

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ข้อสังเกตที่พบ
1	ครูสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน			
2	ครูให้โอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้หรือค้นคว้าหากำตอบด้วยตนเอง			
3	ครูให้นักเรียนช่วยสรุปบทเรียน			
4	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามระหว่างนักเรียนด้วยกัน			
5	ครูให้นักเรียนรู้ผลการปฏิบัติงานทันที			
6	ครูวัดเนื้อหาที่มีกระบวนการตามลำดับชั้นจากง่ายไปหายาก			

ภาคผนวก ก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
ได้แก่

1. กลุ่มโรงเรียนปิตุราชรังสรรค์
 - 1.1 โรงเรียนบ้านคอนขามนาง
 - 1.2 โรงเรียนบ้านเนินสะอาด
 - 1.3 โรงเรียนบ้านนาราชกวาย
2. กลุ่มโรงเรียนสหราษฎร์บำรุง
 - 2.1 โรงเรียนบ้านกลาง
 - 2.2 โรงเรียนบ้านนาออกกวาย
 - 2.3 โรงเรียนบ้านกกไธ
3. กลุ่มโรงเรียนวิทยาวินันท์
 - 3.1 โรงเรียนสุนทรวิจิตร
 - 3.2 โรงเรียนบ้านธารสาขารด
 - 3.3 โรงเรียนบ้านสำราญ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
ได้แก่

4. กลุ่มโรงเรียนท่าอุเทน – วาป่า
 - 4.1 โรงเรียนชุมชนกาทอกกอกแก้ว
 - 4.2 โรงเรียนบ้านท่าวาป่า
5. กลุ่มโรงเรียนโนนตาลท่าอุเทน
 - 5.1 โรงเรียนบ้านท่าอุเทน
 - 5.2 โรงเรียนบ้านธาตุ

6. กลุ่มโรงเรียนไชยบุรี - จังหวัด
- 6.1 โรงเรียนชุมชนบ้านไชยบุรี
- 6.2 โรงเรียนบ้านตาดปากน้ำ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่

1. กลุ่มโรงเรียนอีสาน 1
 - 1.1 โรงเรียนบ้านโคกวัด
 - 1.2 โรงเรียนคงชัยสิทธิวิทยา
 - 1.3 โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์
2. กลุ่มโรงเรียนบ้านยางบัวทอง
 - 2.1 โรงเรียนบ้านหนองโสน
 - 2.2 โรงเรียนบ้านสวายสอ
 - 2.3 โรงเรียนบ้านตะเกียน
3. กลุ่มโรงเรียนบ้านบัว
 - 3.1 โรงเรียนชุมชนบ้านบัว
 - 3.2 โรงเรียนบ้านกระสัง
 - 3.3 โรงเรียนบ้านโคกระกา
 - 3.4 โรงเรียนบ้านม่วงวิทยา
4. กลุ่มโรงเรียนครูสับพันวี
 - 4.1 โรงเรียนไตรคามสิทธิศิลป์

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ได้แก่

5. กลุ่มโรงเรียนบ้านประโคนชัย
 - 5.1 โรงเรียนบ้านประโคนชัย (อานวยกิจ)
 - 5.2 โรงเรียนประโคนชัยวิทยา
 - 5.3 โรงเรียนตรีถาวร

6. กลุ่มโรงเรียนจระเข้มาก
 - 6.1 โรงเรียนบ้านจระเข้มาก
 - 6.2 โรงเรียนบ้านเมืองท่า
 - 6.3 โรงเรียนกระสังสามัคคี
7. กลุ่มโรงเรียนบ้านแสงโตน
 - 7.1 โรงเรียนบ้านแสงโตน
 - 7.2 โรงเรียนบ้านสี่เหลี่ยม
 - 7.3 โรงเรียนบ้านสารภี

ภาคผนวก ง

สภา การให้สื่อของกรรณการผู้สร้างเสริมประสมการชี้วัด
แสดงที่มาของสื่อ

การ ำวแสดงสภาพการใ้สื่อของกรณีสวนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

สภาพการใ้สื่อ	สถานภาพของกรณีสวน	จำนวน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ใ้สื่อ	ในโครงการ	22	95.60	51	84.99
	นอกโครงการ	29	78.40		
ไม่ใ้สื่อ	ในโครงการ	1	4.40	9	14.99
	นอกโครงการ	8	21.60		

การ ำวแสดงแหล่งที่มาของสื่อ

แหล่งที่มาของสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
จัดทำขึ้นเอง	18	35.30
ศูนย์วิชาการกลุ่ม	14	27.40
ศูนย์วิชาการจังหวัด	—	—
โรงเรียนจัดซื้อ จัดหา	8	15.70
อื่น ๆ	11	21.60
รวม	51	100.00

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ	นายไพโรจน์ กวงสุคา
เกิด	18 มีนาคม 2503 ที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	118/8 บ้านพักครูโรงเรียนบัวใหญ่ อ.เทพบาล 8 อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา
การศึกษา	2507 - 2508 ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 2 โรงเรียนแมงกลกุลอนุสรณ์ 2509 - 2515 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 7 โรงเรียนแมงกลกุลวิทยา 2516 - 2517 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสีคิ้วสวัสดิ์คณวิทยวิทยา 2517 - 2518 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 โรงเรียนบัวใหญ่ 2519 - 2520 ประกาศนียบัตรการศึกษา วิทยาลัยครูนครราชสีมา 2522 - 2522 พ.ม. ศึกษาด้วยตนเอง 2524 - 2525 ค.บ. เอกศิลปศึกษา วิทยาลัยครูนครราชสีมา 2528 - 2530 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
หน้าที่ราชการ	2522 - 2522 ครู 1 ระดับ 1 โรงเรียนวัดบ้านกระเบื้อง อ.บัวใหญ่ 2523 - 2528 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนวัดบ้านกระเบื้อง อ.บัวใหญ่
ที่ทำการปัจจุบัน	โรงเรียนวัดบ้านกระเบื้อง ต.คอนตะหิน อ.บัวใหญ่ จ.นครราชสีมา